

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Освітня програма	21041 Економічна та соціальна географія
Рівень вищої освіти	Магістр
Спеціальність	106 Географія

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	21041
Назва ОП	Економічна та соціальна географія
Галузь знань	10 Природничі науки
Спеціальність	106 Географія
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Магістр
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Гудзеляк Ірина Іванівна, Мельник Надія Вікторівна, Корнус Олеся Григорівна, Захаров Олексій Олексійович, Носирєв Олександр Олександрович (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	13.03.2024 р. – 15.03.2024 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2024/03/vidomosti-samooczinyuvannya_ekonom_socz_geografiya_magistr_2024.pdf
Програма візиту експертної групи	https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2024/03/programa-vizytu-13-15_03_2024.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

Спрямування програми має власну унікальну траєкторію, що корелює з місією та Стратегією ЗВО. Фокус програми тісно корелює з нагальними потребами регіонів, відповідного зростання потреби у фахівцях, які мають навички комплексних суспільно-географічних досліджень. Університетом систематично вживаються заходи щодо систематизації позицій всіх учасників освітнього процесу та зацікавлених осіб. Серед стейкхолдерів ОП наявна низка партнерів з академічної спільноти та потенційних роботодавців, що значно покращує можливості подальшого працевлаштування випускників. Зразковість та унікальність ОП забезпечується практикою викладання низки дисциплін англійською мовою, проектною та науково-дослідницькою спрямованістю навчання й викладання, які у поєднанні з наявним студентоцентрованим підходом сприяють комплексності та збалансованості визначених цілей та ПРН. Інфраструктурне забезпечення та освітнє середовище є повністю достатнім та максимально сприятливими для реалізації освітньої програми. Підготовка здобувачів вищої освіти за даною ОП здійснюється на кафедрі економічної та соціальної географії, що є провідним осередком у сфері економічної та соціальної географії та регіонального розвитку в Україні. НПП, залучені до викладання на ОП, постійно долучається до наукових досліджень, міжнародних та вітчизняних проєктів, проходять стажування у провідних європейських університетах. Професорсько-викладацький склад має високий рівень кваліфікації, потужну публікаційну активність, у тому числі у міжнародних виданнях, постійно бере участь у програмах міжнародної академічної мобільності, співпрацює з провідними європейськими університетами. На випусковій кафедрі наявні потужні наукові проєкти з міжнародними партнерами, тісна взаємодія із закордонними та українськими ЗВО. Унікальність змісту та внутрішнього наповнення ОП забезпечується комплексністю підготовки фахівців з управління регіональним розвитком, регіональної економіки та просторового планування, що досягається оптимальною збалансованістю теоретичної та практичної складової освітнього процесу, наявністю інноваційних ОК, розроблених з врахуванням досвіду провідних закордонних ЗВО. На виході випускники ОП мають високу конкурентоспроможність на ринку праці, ОП забезпечує здобувачам можливість формування власної освітньої траєкторії, долучатись до наукових досліджень. Університет забезпечує здобувачів потужним інфраструктурним комплексом, соціальною підтримкою, сприяє розвитку особистості через долучення до культурно-освітніх заходів, що проводяться на географічному факультеті та в Університеті. ОП має вагомні перспективи розвитку в найближчі роки, враховуючи зростаючу потребу держави у фахівцях-географах для повоєнного відновлення територій. Удосконалення ОП може відбуватись у контексті активізації участі здобувачів освіти у програмах міжнародної академічної мобільності та активізації видання посібників та підручників з ОК професійного спрямування авторства НПП, залучених до ОП.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Сильною стратегічною стороною ОП є її чітка фокусація на науково-дослідну складову професійної підготовки. Комплексність та збалансованість ОП надає можливість підготувати фахівців, здатних до розв'язання складних проблем й прийняття відповідних аналітичних та управлінських рішень у сфері суспільної географії, регіонального розвитку та просторового планування. Можна виокремити наступні позитивні практики та сильні сторони ОП: Сильними сторонами освітньо-наукової програми «Економічна та соціальна географія» є: 1. Проведення низки ОК професійного спрямування англійською мовою, що надає можливості здобувачам сприймати тенденції світової географічної науки та поглиблювати навички володіння іноземною мовою професійного спрямування. 2. Врахування економіко- та соціально-географічного розуміння простору, поєднання концептуальних засад регіональної політики, теорій просторової організації, методології просторового планування та цілей сталого розвитку. 3. Значна кількість освітніх компонентів ОП є авторськими за змістом й не мають аналогів в інших ЗВО України. 4. Практичне спрямування підготовки здобувачів вищої освіти, зокрема, за рахунок впровадження науково-дослідницького практикуму з суспільної географії, курсу з прикладної економічної та соціальної географії. 5. Потужний рівень кадрового забезпечення ОП, оскільки всі долученні до викладання НПП мають наукові ступені, більшість є авторами затребуваних публікацій, пройшли стажування, проводять публічні лекції, є відомими експертами галузі. 6. Наявність на випусковій кафедрі авторитетного наукового фахового видання «Економічна та соціальна географія», видання якого надає можливість здобувачам та НПП оперативного ознайомлюватись з провідними науково-дослідницькими розвідками та результатами, відстежувати сучасні наукові тенденції географічної науки. 7. Посилює освітньо-наукову спрямованість ОП долученість НПП до наукових досліджень в рамках міжнародних проєктів та читання відповідних лекцій в іноземних університетах. Ефективне поєднання в ОП освітнього процесу й дослідницької діяльності НПП реалізується також через участь викладачів та залучення здобувачів до дослідницьких проєктів з проблем регіонального та міського розвитку. 8. Сприяє долученості здобувачів до наукової та аналітичної діяльності співпраця з провідними дослідницькими установами системи НАН України: Інституту географії та ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України». 9. Зміст ОП переглядається з урахуванням пропозицій та побажань стейкхолдерів, при постійній увазі ЗВО до набуття здобувачами професійних та соціальних навичок. 10. Якісне досягнення цілей ОП та ПРН здобувачами, дотримання академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу постійно перебуває у фокусі уваги ЗВО. 11. Активне залучення здобувачів до наукової роботи та участі у наукових заходах. 12. Впровадження інноваційної форми контрольного заходу (case study), яка дозволяє перевірити значну кількість ПРН, опанованих здобувачами.

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

Можливо виокремити наступні слабкі сторони ОП: – потребує уваги формулювання унікальності ОП в оприлюднюваних редакціях; – потребують уточнення форми, види та тематика самостійної роботи в робочих програмах низки навчальних дисциплін, а також чітко висвітлення кількості балів, які може отримати здобувач за самостійну роботу; – на сайті географічного факультету слабо висвітлюється інформація про проведені заходи з академічної доброчесності; – відсутність на сайті факультету (кафедри) порівняльної таблиці з результатами обговорення пропозицій зацікавлених сторін при трансформаціях або змінах ОП. Рекомендації, що можуть бути впроваджені впродовж 2024 р.: 1. Варто деталізувати характеристики, що визначають унікальність ОП, у порівнянні з аналогічними програмами в інших ЗВО, детальніше розкрити можливості, які надає ОП здобувачам під час навчання. У подальших редакціях ОП деталізувати висвітлення фокуса та особливостей ОП, окреслити потенційні можливості здобувачів, підкреслити науково-дослідницьку спрямованість ОП. 2. ЕГ рекомендує під час чергового оновлення ОП продовжити позитивну динаміку доповнення та розширення вибіркового блоку фахових дисциплін курсами, які б відповідали запитам різних груп стейкхолдерів та викликам часу. 3. Розглянути доцільність розширення форм та тематики самостійної роботи в робочих програмах для глибшого розуміння здобувачами, які види самостійної роботи передбачені в розрізі ОК і яким чином вони будуть оцінені. 4. Розглянути можливість співпраці з українськими ЗВО в керунку організації віртуального академічного обміну здобувачів та робити акцент на ознайомленні з програмами академічної мобільності в Україні та за кордоном. 5. Детальніше висвітлювати на сайті географічного факультету інформацію про заходи з академічної доброчесності (факультетського, загальноуніверситетського рівнів або тих, що проводяться зовнішніми організаціями та установами) з метою анонсування таких активностей для здобувачів та сприяння формуванню культури якості та доброчесності. 6. Оприлюднювати на сайті географічного факультету (кафедри) порівняльну таблицю з результатами обговорення пропозицій зацікавлених сторін при трансформаціях або змінах ОП, оскільки подібні таблиці у відкритому доступі є показником відкритості та прозорості діяльності ЗВО в цілому.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Стратегію ЗВО розкрито у Стратегічному плані розвитку Університету на період 2018-2025 рр. (<https://tinyurl.com/StrPlan2018-2025>). Пріоритетними напрямками розвитку Університету є «освітній процес; дослідження та інновації; міжнародне співробітництво та інтернаціоналізація; інформатизація; формування суспільних цінностей; розвиток людського потенціалу; управління Університетом; створення, реконструкція та утримання основних фондів; фінансове забезпечення; розвиток Університету під час російсько-української війни та у післявоєнний період». Мета ОП, визначена в ОП редакції 2021 р. як надання освіти в області географії, підготовка фахівців з управління регіональним розвитком, регіональної економіки, просторового планування, цілком корелює та узгоджується з декларованими цілями діяльності Університету. Особливістю ОП в редакції 2021 р. визначається «проведення частини занять з окремих освітніх компонентів передбачається на базі організацій та установ, що займаються проблемами регіонального розвитку та просторового планування», що було підтверджено під час зустрічі ЕГ зі здобувачами, випускниками та стейкхолдерами. Ознайомлення зі змістом ОП дозволяє засвідчити наявність в ОП інноваційних компонентів, що є унікальними в Україні та враховують сучасні спрямування наукових пошуків світової географічної науки, зокрема ОК 2 Contemporary Debates in Human Geography (Сучасні дискусії в суспільній географії), ОК 10 Географія ризиків та сталий розвиток. Низка ОК базується на залученості досліджень викладачів до чисельних міжнародних проєктів, в межах яких викладачами ОП здійснювались багаторічні фахові дослідження (ОК 1, ОК 3, ОК 12, ВК 1.1.4, ВК 1.2.3, ВК 1.2.4), що дозволяє надати сучасні передові знання здобувачам та забезпечити підготовку кваліфікованих фахівців сфери економічної та соціальної географії, регіонального розвитку та просторового планування. Унікальність ОП визначається фокусуванням на економіко- та соціально-географічному розумінні простору, концептуальних засадах регіональної політики, просторової організації та просторового планування, врахуванні цілей сталого розвитку. Необхідно відзначити надання можливості здобувачам вивчати окремі дисципліни англійською мовою, яка є мовою міжнародних передових географічних досліджень. Досягнення мети ОП забезпечується й долученням здобувачів до виконання прикладних проєктів. Наукова складова ОП забезпечується наданням можливості здобувачам проходження практики в установах НАН України, в першу чергу – Інституті Географії НАН України, який є флагманською установою з географічної науки, що було підтверджено на зустрічі зі стейкхолдерами ОП (Є. Маруняк – директоркою Інституту Географії, Г. Підгрушним – провідним науковим співробітником ІГ НАН України). Під час проведення зустрічей з фокус-групами ЕГ було встановлено загальну узгодженість складових розвитку ОП та постійне фокусування уваги з боку ЗВО на забезпечення реалізації ОП в тісній кореляції з місією та стратегією університету.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Під час зустрічей з різними категоріями фокус-груп ЕГ встановлено, що цілі освітньої програми та програмні результати навчання узгоджуються та зіставляються з урахуванням позицій та потреб зацікавлених сторін. Зокрема, здобувачі та випускники ОП підтвердили надання побажань та пропозицій щодо опановування методами прогнозування регіонального розвитку та їхнього застосування у науково-дослідницькій діяльності, бажання опановувати знання та навички з територіального управління. Стейкхолдери підтверджують змістовне внутрішнє наповнення ОП проектами з моніторингу регіонального розвитку, готовність роботи випускників ОП до розробки програм соціально-економічного розвитку регіонів. Студенти та випускники ОП на відповідних фокус-групах підтвердили надання побажань та пропозицій щодо опановування методами прогнозування регіонального розвитку та їхнього застосування у науково-дослідницькій діяльності, бажання опановувати знання та навички з територіального управління. Випускники схвально оцінюють ОП, знання та навички, які ними здобуто під час навчання. Стейкхолдери підтверджують змістовне внутрішнє наповнення ОП проектами з моніторингу регіонального розвитку, готовність роботи випускників ОП до розробки програм соціально-економічного розвитку регіонів, зокрема, про це зазначав А.Мельничук. Підтвердили систематичність та постійність фактів долучення до трансформаційних процесів й представники Інституту Географії НАН України д.геогр.н., проф. Є. Маруняк та д.геогр.н., проф. Г. Підгрушний. Врахування в ОП позицій та побажань своїх установ підтвердили представники ДП «Діпромiсто» імені Ю.М. Білокопя О.Сивак та ТОВ «Укргруппроект» Л.Тиква. Присутній на відкритій зустрічі д.геогр.н., проф. А. Кузишин підкреслив постійну актуалізацію освітніх компонентів ОП та їхнє динамічне оновлення з урахуванням потреб та запитів здобувачів. На запит ЕГ гарантом було надано документи засідань робочих груп за участю стейкхолдерів (у т.ч. здобувачів ОП) щодо перегляду й удосконалення якості ОП (1_Protokoly.pdf), ознайомлення зі змістом яких дозволяє підтвердити систематичність врахування потреб усіх зацікавлених сторін та постійну увагу з боку гаранта та робочої групи до процесів врахування потреб стейкхолдерів. В університеті та на кафедрі проводяться систематичні опитування здобувачів, що здійснюються з метою вивчення їхньої думки стосовно задоволеності процесом провадження освітньої діяльності за ОП. Результати врахування опитувань було надано на запит ЕГ. Ознайомлення з результатами загальноуніверситетських (<http://unidos.univ.kiev.ua>) та локальних (2_Opytuvannia-Lokalnyi-monitoryng.pdf) опитувань дозволяє засвідчити достатній рівень задоволення формами та методами викладання, врахування, освітніх потреб, здібностей або індивідуальних особливостей усіх здобувачів освіти.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Цілі та програмні результати навчання ОП відповідають сучасним тенденціям та вимогам ринку праці. Зокрема, навички щодо обробки та аналізу географічних даних, вміння узагальнювати та обробляти масиви інформації, генерувати напрями розв'язання соціально-економічних проблем територій знаходять відбиття при написанні здобувачами практичних проектів в межах курсу ОК 9 Науково-дослідницький практикум з суспільно географії, які надано на запит ЕГ (19_Postery.pdf). На зустрічі з фокус-групами випускників ними було підкреслено важливість на ринку праці та у подальшій професійній діяльності вміння спілкуватися іноземною мовою, що в розрізі ОП забезпечується викладанням професійних дисциплін англійською, що було підтверджено на зустрічах з гарантом та НПП (К. Мезенцевим, О. Дроною, Н. Провотар, О. Гнатюком). При формулюванні цілей та програмних результатів навчання ОП враховано галузевий контекст, пов'язаний із набуттям теоретичних знань та практичних навичок для дослідження суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації. Зокрема, це проявляється у підготовці здобувачів до здійснення досліджень суспільно-географічних проявів розвитку геосистем (ПР 01, ПР 08), надання їм комплексного розуміння суспільно-географічних аспектів розвитку територій та просторового планування. Ознайомлення зі змістовним наповненням ОК 1, ОК 9, ОК 10, ОК 12, практичних проектів, звітів з виробничої практики та кваліфікаційних робіт дозволяє засвідчити прикладне спрямування навчання на галузеві потреби соціально-економічної географії. Врахування регіонального контексту простежується у спрямованості та фокусуванні ОП на забезпечення здатностей застосовувати сучасні моделі та інформаційні технології у сфері регіонального розвитку, розробляти програми та стратегії регіонального розвитку, планувати розвиток територій. Це забезпечується наявністю освітніх компонентів регіонального та просторового спрямування, зокрема, ОК 3 Географія Столичного регіону, ОК 11 Основи регіональної політики, ВК 1.1.1, ВК 1.1.3, ВК 1.2.3, ВК 1.2.4. На відкритій зустрічі чисельні представники академічної спільноти (д.геогр.н, проф. К. Серіда, Л. Немець, С. Пугач; к.геогр.н., доц. Р. Сливка) підтвердили постійну комунікацію та взаємодію з гарантом ОП, академічним персоналом кафедри в аспекті обміну досвідом з освітнього та наукового наповнення ОП. Зокрема, д.геогр.н., проф. Л. Немець підкреслила комплексність та збалансованість побудови ОП, інноваційність тематик, що виконуються викладачами кафедри та долучення до цих тематик здобувачів кафедри. Присутній на відкритій зустрічі д.геогр.н., проф. Г. Підгрушний зазначив високий рівень міжнародної мобільності викладачів кафедри та підкреслив відповідність освітніх компонентів ОП вимогам світових тенденцій галузі економічної та соціальної географії. Високий рівень міжнародної мобільності викладачів та внесення ними до освітнього процесу досвіду відвіданих іноземних освітніх закладів було також підтверджено на зустрічі з НПП.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Освітню програму побудовано з урахуванням вимог Стандарту вищої освіти другого (магістерського рівня) спеціальності 106 Географія (<https://tinyurl.com/standart106mag>). На відкритій зустрічі серед учасників були присутні представники академічної спільноти, що безпосередньо долучалися до розробки Стандарту вищої освіти зі спеціальності 106 Географія, які підкреслили саме відповідність ОП вимогам стандарту. Зокрема, д.геогр.н., проф. В. Яворська зазначила окрім відповідності Стандарту ще й переваги ОП у частині впровадження саме на географічному відділенні, врахуванні закордонного досвіду, долученні викладачів до міжнародних проєктів, які підкреслюють унікальність та сучасність ОП. Д.геогр.н., проф. І. Пилипенко також висловив позицію щодо повної відповідності програмних результатів навчання за ОП вимогам Стандарту вищої освіти з географії, підкреслив відкритість та публічність випускової кафедри, вагомі міжнародні здобутки та взірцевість досвіду ОП. Присутній на відкритій зустрічі д.геогр.н., проф. А. Кузишин надав позитивну оцінку ОП в усіх спектрах підготовки здобувачів, зазначив постійну увагу до формування професійності НПП, підкреслив високу якість наукової думки та методичного мистецтва викладачів та їхню високу публікаційну активність. Присутній д.геогр.н., проф. І.Костащук зазначив, що ОП має потужний потенціал, сильний викладацький склад та забезпечує підготовку висококваліфікованих фахівців, тому ОП має ознаки зразковості. Гарант ОП д.геогр.н., проф. К. Мезенцев також безпосередньо долучався до розробки зазначеного Стандарту. Здобувачі ОП С. Гнатюк та Н. Огійчук беруть участь у реалізації грантового наукового проєкту «Посилення спроможності громад для відбудови через пілотування їхньої взаємодії з університетами» (грантова угода № G-55172) в частині дослідження проблем та потреб Лозівської територіальної громади Харківської області, тематика якого знаходиться в межах зазначеного у Стандарті опису предметної області. Ознайомлення з практичними роботами здобувачів, їхніми публікаціями, звітами з практики, тематикою кваліфікаційних робіт, які були надані на запит ЕГ та самими кваліфікаційними роботами здобувачів, розмішеними в репозитарії університету, засвідчує володіння здобувачами компетентностями, що передбачає відповідний Стандарт вищої освіти. Враховуючи проведення щорічних трансформацій та змін ОП, розглянувши представлені додаткові документи та з урахуванням отриманих під час зустрічей коментарів від ЗВО та зовнішніх стейкхолдерів, які є представниками й роботодавців, і академічної спільноти, ЕГ відзначає повну відповідність ОП вимогам Стандарту вищої освіти магістерського рівня спеціальності 106 Географія.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Сильними сторонами та позитивними практиками у контексті Критерію 1 є наявність практики постійних трансформацій та систематичного перегляду ОП, збалансованість ОП у поєднанні теоретичної та практичної професійної підготовки здобувачів, врахування потреб та вимог ринку праці. При цьому формування ОП відбувається із залученням усіх груп зацікавлених сторін, але головною тенденцією залишається концепція студентоцентризму та пріоритетності потреб здобувачів, їхнє фокусування на науково-дослідницькій складовій. Зразковою особливістю ОП є тісне партнерство Університету та випускової кафедри з провідною науковою установою – Інститутом Географії НАН України, на базі якого здобувачі проходять практику та мають можливість безпосередньо долучатись до проведення наукових досліджень. Представники цієї та інших партнерських установ також підтвердили, що студенти проходять практику на базі представлених ними організацій, що сприяє підготовці фахівців відповідно до потреб потенційних роботодавців. На зустрічі зі стейкхолдерами було підтверджено їхню постійну долученість до трансформацій ОП, зокрема шляхом зустрічей з академічним персоналом, долучення до практичних занять, взаємодію зі здобувачами освіти під час практик та навчальних занять. Зазначені аспекти також було підтверджено ЕГ під час зустрічей з фокус-групами. Тенденції трансформацій та змістовного наповнення освітньої програми враховують основні напрями економічної та соціальної географії, зокрема, орієнтацію на врахування пріоритетів сталого просторового розвитку, уніфікації з міжнародною термінологією, врахування досвіду іноземних університетів, забезпечення ширшого кола можливостей здобувачів освіти з побудови власної освітньої траєкторії. При трансформаціях ОП забезпечується фокусація на комплексність професійної підготовки. Сильною практикою є фокусування ОП на забезпечення навичок дослідницької та наукової діяльності, орієнтація здобувачів на виконання дослідницьких проєктів, долучення їх до виконання науково-дослідних робіт. При розробці та трансформаціях ОП враховуються основні тенденції розвитку спеціальності, ринку праці, галузевий та регіональний контексти, досвід вітчизняних та іноземних освітніх програм. Свідчить про наявність потужної активності та інноваційності НПП, долученого до викладання на ОП, їхня потужна наукова та громадська діяльність, виконання на базі випускової кафедри великої кількості проєктних активностей, інформацію про які викладено на фейсбук-сторінці кафедри (<https://www.facebook.com/ecsocgeo>).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

На думку ЕГ, потребує уваги формулювання унікальності ОП в оприлюднюваних редакціях. Варто деталізувати характеристики, що визначають унікальність ОП, у порівнянні з аналогічними програмами в інших ЗВО, детальніше розкрити можливості, які надає ОП здобувачам під час навчання. Наразі унікальність ОП прописана достатньо коротко й не надає можливості потенційному вступникові зрозуміти усі наявні особливості ОП без додаткового

ознайомлення з інформацією з відкритих джерел або без спілкування з НПП, що долучені до викладання. Рекомендовано у подальших редакціях ОП деталізувати висвітлення фокуса та особливостей ОП, окреслити потенційні можливості здобувачів, підкреслити науково-дослідницьку спрямованість ОП. Зазначену рекомендацію може бути виконано при подальших трансформаціях ОП впродовж 2024-2025 рр.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

Унікальністю ОП є інноваційне поєднання комплексної підготовки фахівців з економічної та соціальної географії у класичному університеті дослідницького типу з поглибленим спрямуванням на практичну підготовку та проблемно-орієнтоване навчання, з урахуванням передових тенденцій та досягнень світової географічної науки та постійним врахуванням тенденцій сучасного ринку праці, що у підсумку повністю втілює у практику загальноуніверситетську місію. Потужною зразковою практикою є викладання професійних освітніх курсів англійською мовою, що підвищує подальші науково-дослідницькі можливості здобувачів. ОП спроектована з урахуванням запитів зовнішніх і внутрішніх стейкхолдерів та передового світового досвіду з підготовки фахівців-географів в економічній та соціальній географії. Унікальність ОП досягається збалансованістю та комплексністю підготовки, орієнтацією на вирішення актуальних прикладних завдань регіонального розвитку, долучення до освітнього процесу практиків з економічної та соціальної географії у поєднанні з використанням сучасних науково-дослідницьких підходів, які формують у здобувача ОП готовність до подальшої наукової, аналітичної, дослідницької роботи та суттєво підвищують конкурентоспроможність випускників на ринку праці. В розрізі підкритеріїв 1.1 та 1.3 наявні взірцеві практики проектування ОП (інноваційні англомовні ОК; співпраця з Інститутом географії НАН України; широкий спектр авторських ОК, внесених до ОП з урахуванням передового світового тренду географічної науки тощо), а в розрізі підкритеріїв 1.2 та 1.4 ЕГ фіксує повну відповідність вимогам цих підкритеріїв. Відсутність слабких сторін та наявні взірцеві практики дозволяють констатувати відповідність ОП за Критерієм 1 рівню А.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Обсяг ОП становить 120 кредитів ЄКТС. При цьому, на обов'язкові компоненти виділяється 90 кредитів (75%), вибіркова складова ОП складає відповідно 30 кредитів (25%), що повною мірою відповідає обсягу кредитів ЄКТС, передбаченого Стандартом вищої освіти за спеціальністю 106 Географія для другого (магістерського) рівня вищої освіти (<https://tinyurl.com/standart106mag>). Термін навчання становить 2 академічні роки.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

Для змісту ОП характерна чітка структура, логічність та послідовність у вивченні ОК. Навчальний план та структурно-логічна схема засвідчують збалансованість у розподілі ОК за семестрами та роками навчання. ОК, які включені до ОП, дозволяють досягти цілей і ПРН, визначених Стандартом. Аналіз матриць відповідності підтверджує відповідність між окремими ОК та компетентностями й ПРН. Блок ключових теоретико-методологічних дисциплін включає ОК1-2, ОК5, ОК10-11, що забезпечує засвоєння фундаментальних теоретичних знань в області географії й геопросторової організації життєдіяльності населення та суспільно-територіальних систем. Обсяг дослідницького (наукового) компоненту ОП відповідає Стандарту і реалізується через вивчення ОК1-2, ОК5-6, ОК8-9, ОК12-13. Позитивним аспектом є включення до НП ОК5, що надає можливість сформувати у здобувачів необхідні теоретичні знання та практичні навички у сфері суспільної географії, засвоїти основні поняття, методи аналізу, управління, планування та розвитку територіальних громад. Прикладний блок ОП складає 48 кредитів (40%) і передбачає проведення наукових досліджень, набуття професійних навичок відповідно до змісту предметної області, що відображено у ПРН1, ПРН4-6, ПРН8-10. ОП враховує положення Концепції вивчення іноземних мов студентами неспеціальних факультетів через викладання ОК2 та ОК13, ВК2.4, ВК2.8 англійською мовою. Гуманітарний фокус ОП реалізується через вивчення ОК4-5, ОК7, що сприяє формуванню ключових компетентностей, на кшталт, критичного мислення, комунікаційних навичок, громадянської свідомості. Спілкування зі здобувачами підтвердило факт постійної уваги викладачів до процесу опанування студентами дисциплін навчального плану та набуття ними професійних компетенцій. Так, роботодавець Є. Маруняк вказувала на необхідність врахування Цілей сталого розвитку та глибшого вивчення геоінформаційних технологій (протокол

№2 розширеного засідання робочої групи з розробки ОП від 23.12.2020 р.), що знайшло своє відображення у включенні до блоку обов'язкових дисциплін ОК10, доповненні блоку вибіркової компоненти ВК 2.2. Вартує уваги думка представників академічної спільноти, яку вони донесли до членів ЕГ на відкритій зустрічі. Особливої актуальності підготовка фахівців за акредитованою ОП набуває у постконфліктний період відбудови України, адже баланс між теоретичною та практичною складовою ОП, що реалізовано у ВК1.1.4, ВК1.2.4, ВК1.2.1 надає можливість комплексно підійти до планування розвитку та управління територіальних громад. Важливою є думка студентів щодо змісту та структури ОП. Результати анкетування, представлені на запит ЕГ, вказують актуальність змісту дисциплін ОП до вимог ринку праці (результат 1,44 з можливого діапазону від -3 до 3); ОП формує практичні навички та знання, необхідні для подальшої професійної діяльності (результат 1,33 із зазначеного діапазону); теоретична підготовка у рамках ОП відповідає очікуванням здобувачів (результат 2.13 з можливого діапазону від -3 до 3).

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

Теоретичний та практичний зміст ОП відповідає предметній області спеціальності 106 Географія. Здатність розв'язувати складні задачі та прикладні проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій за невизначених умов і вимог реалізується через набуття ЗК1-4, СК1, СК5-6, СК10-11, досягнення ПРН01, ПРН 4-7, ПРН 9-10, ПРН 12, ПРН14-15. Аналіз представлених ЗВО робочих програм навчальних дисциплін свідчить про відповідність програмних результатів навчання та компетентностей за ОП. ОК12-13, ОК9, ВК1.2.2, ВК1.2.4, ВК2.2, ВК2.5 представленої ОП акцентують фокус уваги на набутті науково-методичного інструментарію, необхідного для застосування на практиці у майбутній професійній діяльності, застосуванні методів обробки та поширення геопросторової інформації, статистичних методів, картографування, ГІС-аналізу та моделювання, ретроспективного аналізу та географічного прогнозування, що відображено у ПРН 6-7, ПРН 10. Регіональний аспект чітко прослідковується через вивчення ОК3 Географія Столичного регіону, ОК11 Основи регіональної політики, ОК13 Прикладна економічна та соціальна географія, ВК1.2.3 Регіональна конкурентоспроможність, ВК 1.2.4 Планування розвитку територіальних громад. Аналіз тематики кваліфікаційних робіт магістра на підставі витягів з протоколів засідання кафедри економічної та соціальної географії (№7 від 15.11.2023 р.; №8 від 03.11.2021 р.) засвідчує чіткий фокус на відповідність предметній області спеціальності 106 Географія. Крім того, тематика кваліфікаційних робіт корелює з напрямками наукових досліджень викладачів кафедри. Присутній на відкритій зустрічі представник Інституту географії НАН України Г. Підгрушний зазначив, що здобувачі проходять практику на базі академічної установи та демонструють високий рівень знань, упродовж багатьох років налагоджена тісна співпраця із географічним факультетом, відбувається узгодження завдань практик, робота у складі ЕК, інформаційний обмін, підготовка спільних публікацій. В цілому підтвердив відповідність освітнього рівня здобувачів ОП сучасним вимогам до фахівців з економічної та соціальної географії.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Реалізувати право на формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачі можуть на підставі Положення про організацію освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка (п.9.4) (<https://cutt.ly/mw2VQccx>), Положення про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка (п.3.7) (<https://cutt.ly/uw03hvd5>), Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність (<https://cutt.ly/bwopG7aJ>). НП акредитованої ОП передбачає варіативну складову обсягом в 30 кредитів ЄКТС (25%), що відповідає Стандарту вищої освіти. Здобувачі можуть обрати один зі спеціалізованих блоків прикладного спрямування обсягом 20 кредитів ЄКТС (Регіональний розвиток та регіональна економіка / Управління розвитком регіону та просторове планування) і 10 кредитів – з пакету вибіркового ОК фахового спрямування. При цьому, одна ОК (6 кредитів) обирається з переліку 1, друга ОК (4 кредити) – з переліку 2. Згідно з Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність (п. 2.2.2-2.2.7) (<https://cutt.ly/bwopG7aJ>) здобувачі за умови погодження з деканом можуть обрати ОК із вибіркової складової НП іншої ОП того самого освітнього рівня; із блоку обов'язкових дисциплін іншої ОП того самого освітнього рівня; із вибіркової складової НП іншої ОП іншого освітнього рівня (вибір із Каталогу курсів); а також навчальних дисциплін в іншому закладі вищої освіти у разі реалізації студентом права на академічну мобільність. При умові обрання блоку дисциплін для поглибленого вивчення з урахуванням майбутнього професійного спрямування та успішного його вивчення рішенням екзаменаційної комісії здобувачу може бути присвоєна професійна кваліфікація 2442.1 Молодший науковий співробітник (географія), 2442.2 Фахівець з розміщення продуктивних сил та регіональної економіки / 2442.1 Молодший науковий співробітник (географія), 2442.2 Географ-економіст. Індивідуальний вибір студенти здійснюють через особистий кабінет в автоматизованій системі Triton (<https://student.triton.knu.ua/>). ЕГ ознайомилась з відеоматеріалами тестового доступу інформаційної системи університету «Triton» і пересвідчилась в тому, що ЗВО забезпечує прозорий та дієвий механізм формування індивідуальної освітньої траєкторії. Ознайомлення з наказами на проходження практик здобувачів (наказ №100-33 від 23.01.2024 р. п.1.2; №2179-33 від 23.01.2023 р. п.1.1) свідчить про їхню можливість самостійно обрати базу практики (Снятинська міська рада, Агенція регіонального розвитку Львівської області, Гребінківська міська ОТГ). Формування індивідуальної освітньої траєкторії відбувається також через вибір тематики кваліфікаційної роботи, напряму наукових досліджень. Під час онлайн-зустрічі зі здобувачами ЕГ переконалась в обізнаності з механізмом вибору навчальних дисциплін.

Здобувачі декларували поінформованість про можливість обирати ОК із загальноуніверситетського пулу вибіркових дисциплін в обсязі 10 кредитів ЄКТС.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Основні положення, які регулюють практичну підготовку в ЗВО, імplementовані у Положенні про організацію освітнього процесу у КНУ імені Тараса Шевченка (п. 4.5) (<https://cutt.ly/Nw2LxNay>), Положенні про проведення практик студентів КНУ імені Тараса Шевченка (представлено на запит ЕГ). НП ОП передбачає виробничу практику обсягом 12 кредитів та асистентську практику обсягом 9 кредитів, яка відбувається без відриву від теоретичного навчання. Практичну підготовку здобувачів проводять із врахуванням компетентнісного підходу на базах практики: Інститут географії НАН України, ТзОВ «Укргруппроєкт», ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАНУ», ДП «Український державний Інститут проектування міст «Діпромісто» ім. Ю. Білоконого», з якими наявні договори про співпрацю. Значна кількість договорів та різноманітність баз-практик сприяє ширшим можливостям у формуванні індивідуальної траєкторії та відзначається ЕГ як позитивний аспект провадження ОП. Зі слів викладачів, вибір бази практики корелюється з напрямом наукового пошуку кваліфікаційної роботи магістра, позаяк здобувачі мають можливість зібрати статистичний матеріал для написання роботи, провести науковий експеримент тощо. На зустрічі зі стейкхолдерами ЕГ познайомилась з випускниками ОП, які на сьогодні є роботодавцями й активно співпрацюють із ЗВО в напрямку удосконалення ОП, запрошуються на профорієнтаційні заходи, в якості голів екзаменаційної комісії тощо. Така співпраця глибше знайомить здобувачів з прикладними аспектами підготовки, допомагає визначитись з майбутнім місцем працевлаштування. Роботодавці підкреслюють високий рівень теоретичної підготовки здобувачів, їхню гнучкість й бажання вчитись та опановувати тонкощі обраного фаху на практиці. Практична підготовка, яка реалізується додатково під час практичних/семінарських занять циклу обов'язкових та вибіркових дисциплін, в розрізі ОК 9 Науково-дослідницький практикум з суспільної географії, забезпечує набуття компетентностей, необхідних для подальшої професійної діяльності (СК3, СК6, СК9), опанування методологічного інструментарію для ефективної реалізації та управління проектами та програмами в сфері суспільної географії, територіального планування (СК4, СК7-8, СК10), формує soft skills, на кшталт, вміння працювати в команді, приймати обґрунтовані рішення, виявляти та розв'язувати проблеми тощо. Прикладні аспекти ОП досягаються завдяки науковому дослідженню під час написання кваліфікаційної роботи, що відображено у ПРН4-5, ПРН8, ПРН10, ПРН12, ПРН14. ЕГ ознайомилась з індивідуальними завданнями в розрізі практик, звітними матеріалами. Вони є релевантними, відповідають предметній області спеціальності, характеризуються високим рівнем науковості та в цілому забезпечують досягнення ПРН2, ПРН5, ПРН7 ПРН13-14. Під час інтерв'ювання здобувачі оцінюють обсяг та зміст практичної підготовки достатнім для формування актуальних професійних навичок (результат 1,33 з 3 можливих балів).

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Розвиток soft skills у здобувачів ОП відбувається протягом всього періоду навчання. Це передбачено загальними та спеціальними компетентностями, на кшталт, здатність до комунікації та співпраці (ЗК2-8), розвиток саморегуляції та емпатії (СК8-9, СК11). ОП передбачає набуття soft skills через викладання, в першу чергу, дисциплін гуманітарної складової ОП: ОК4 Професійна та корпоративна етика, ОК5 Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності, ОК7 Асистентська практика. На зустрічі фокус-групи здобувачі відзначили досвід реалізації case study під час курсів фахового спрямування ОК11, ОК3, що теж надає можливість «прокачати» soft skills такі, як робота в команді, вміння домовлятися, дотримуватись таймінгу та дедлайнів тощо. Планувати, проводити та публічно презентувати результати наукових досліджень, забезпечити зрозуміле донесення власних знань, висновків та аргументацій до фахівців і нефахівців здобувачі вчать в розрізі ОК13. Вибіркова складова ОП надає додаткові можливості у формуванні соціальних навичок, зокрема вміння знаходити спільну мову з опонентами, колегами, клієнтами, відстоювати свою думку, висловлювати аргументи та контраргументи (ВБ 1.2.3 Регіональна конкурентоспроможність, ВК 1.1.4 Територіальна ідентичність, ВК 1.1.1 Регіональна логістика), здатність спілкуватися іноземною мовою в професійному середовищі та працювати у міжнародному контексті (ВБ 2.8 Imaginary Geography and Place Branding, ВК 2.4 Geoglobalistics). Своєрідною платформою для набуття фахових компетентностей та наукового спілкування є Експертно-консультаційний центр з розвитку громад і територій КНУ імені Тараса Шевченка (<https://cutt.ly/Sw2KJvzP>). На його базі із залученням здобувачів здійснюється робота над Концепцією інтегрованого розвитку, що є новим інструментом планування розвитку територій України на місцевому рівні. Зокрема, проведено стратегічну сесію в рамках розробки Концепції інтегрованого розвитку Петрівської сільської територіальної громади, що реалізується на замовлення Архітект Укргруппроєкт (<https://cutt.ly/Ww2SEXMR>). Реалізується проект «Посилення спроможності громад для відбудови через пілотування їхньої взаємодії з університетами» (<https://cutt.ly/lw2K2YSk>). Сприяють формуванню soft skills участь здобувачів у реалізації соціальних проектів, благодійних заходах (<https://cutt.ly/nw2K1zWH>), під час виробничих практик, зустрічей з професіоналами-практиками (<https://cutt.ly/YwoalhXt>). В команді зі здобувачами кафедри теорії та технології програмування факультету комп'ютерних наук та кібернетики студенти ОП долучились до розробки програмних продуктів: Київ інклюзивний (укриття для людей з інвалідністю, оповіщення для людей з вадами слуху); Вітаємо вдома (допомога військовим повернутися до життя); Інтереси поруч з тобою (долучення до міського активізму); eВідпочинок (відпочинок у місті); Доступні продукти (допомога людям з низькими доходами) (<https://cutt.ly/Ow2KVdhy>).

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Професійний стандарт відсутній. При розробці ОП враховано описи та рекомендації Європейського класифікатора навичок, компетентностей та професій ESCO щодо компетентностей та професійної кваліфікації таких професій, як географ, фахівець із політики регіонального розвитку, планувальник міст. Студенти мають можливість отримати різні професійні кваліфікації залежно від обраних ними вибіркових блоків професійного спрямування. За вибірковим блоком «Регіональний розвиток та регіональна економіка» можуть бути присвоєні професійні кваліфікації 2442.1 Молодший науковий співробітник (географія) та 2442.2 Фахівець з розміщення продуктивних сил та регіональної економіки; за вибірковим блоком «Управління розвитком регіону та просторове планування» передбачається присвоєння професійних кваліфікацій 2442.1 Молодший науковий співробітник (географія), 2442.2 Географ-економіст. Присвоєння професійних кваліфікацій здійснюється окремим рішенням екзаменаційної комісії, на підставі обрання дисциплін вільного вибору студента з навчального плану та професійного опанування компетентностями блоку з оцінками не нижче 75 балів; проходження всіх видів практик, які передбачені навчальним планом, з оцінками не нижче 75 балів; захисту кваліфікаційної роботи магістра з оцінкою не нижче 75 балів, що на думку ЕГ, є достатньою та обґрунтованою підставою засвідчення професійної придатності здобувачів та присвоєння зазначених професійних кваліфікацій. Представники роботодавців, які були присутні на зустрічі зі стейкхолдерами, підтвердили відповідність набутих знань здобувачами ОП вимогам подальшої професійної діяльності, зокрема, Л.Тиква та О.Сивак, представники компаній ТОВ «Укргруппроєкт» та ДП «Український державний Інститут проектування міст «Діпромисто» ім. Ю. Білокопя» зазначили, що студенти приходять до них на практику й успішно займаються географічними дослідженнями соціально-економічного спрямування, що підтверджує їхню фахову компетентність та сформованість як фахівців до професійної діяльності, тому вони пропонують робочі місця та працевлаштовують випускників ОП. На зустрічі з випускниками ОП ЕГ також було надано підтвердження достатнього рівня професійних знань, які отримано під час навчання. Зокрема, про це зазначали В. Коріненко та С. Остапенко, які продовжили професійний шлях у площині наукової діяльності. Випускники Т. Качан та О. Скларов також підтвердили достатність здобутих знань та навичок для успішної реалізації в професії. Ознайомлення з наданими на запит ЕГ зразками практичних робіт здобувачів (19_Postery.pdf), зі змістом ОК та кваліфікаційних робіт в репозитарії ЗВО (<https://ir.library.knu.ua/handle/123456789/43>) засвідчує постійну увагу кафедри та проектної групи на наданні затребуваних професійних компетентностей здобувачам, які адекватно відбивають потреби розвитку географічної науки та практики, потреби регіонів, та у сукупності забезпечують підготовку та випуск висококваліфікованого професійного фахівця.

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Обсяг ОП та окремих ОК регламентується Положенням про організацію освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка (<https://cutt.ly/XwofIMST>). Кількість кредитів для дисциплін встановлюється шляхом колегіальної експертної оцінки викладачів і контролюється під час узгодження ОП науково-методичною комісією та вченою радою географічного факультету із залученням стейкхолдерів. Думка студентів враховується через участь представників студентського самоврядування на засіданнях вченої ради географічного факультету та НМК. Аудиторне навантаження варіює в межах від 25% до 33% від загального обсягу навчального часу, з урахуванням індивідуальної здатності студентів до самостійного навчання. Навантаження в розрізі ОК розподілене в діапазоні 3 кредитів ЄКТС для гуманітарної складової ОП та 4/6 кредитів ЄКТС для фахових дисциплін. Кількість контрольних заходів у семестрі знаходиться в межах допустимих норм. Відповідно до п. 9 Положення про організацію освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка кількість занять упродовж тижня не повинна перевищувати 24 год на тиждень. Відповідність провадження освітньої діяльності за ОП у даному керунку локальним нормативним документам ЗВО підтверджено ЕГ в результаті аналізу розкладу занять. Здобувачі на зустрічі фокус-групи висловили своє задоволення оптимальністю розподілу кредитів на теоретичне навчання, самостійну роботу та практичну компоненту ОП. Максимальна кількість у три пари на день є цілком достатньою для досягнення цілей та ПРН. Для розуміння думки здобувачів навчальною лабораторією соціологічних та освітніх досліджень проводиться щорічні соціологічні опитування здобувачів освіти UNIDOS. Має місце й усне інтерв'ювання здобувачів під час зустрічей з гарантом ОП. Так, зі слів здобувачки ОП С. Гнатюк, 80% опитаних студентів задовольняє обсяг тижневого навантаження. Обсяг годин самостійної роботи в розрізі кожного ОК прописані у робочих програмах. Частка самостійної роботи за ОП з більшості дисциплін становить 72-75%. Це відповідає обсягу навчального часу, визначеному в Положенні про організацію освітнього процесу у КНУ імені Тараса Шевченка (п. 4.4) (від 67 до 75 % за освітнім ступенем магістр) (<https://cutt.ly/Nw2LxNay>).

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Підготовка здобувачів за дуальною формою освіти не здійснюється.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Унікальність ОП забезпечується комплексним підходом через викладання фахових ОК, у тому числі й англійською мовою (як результат консультацій з іноземними ЗВО) ОК2, ОК13, ВК2.4, В2.8, значним обсягом практичної складової ОП (48 кредитів ЄКТС). Систематичний моніторинг змін на ринку праці, аналіз дотичних ОП в інших ЗВО України та за кордоном знаходить своє відображення у впровадженні нових ОК. Однією з сильних сторін ОП в контексті Критерію 2 можливість присвоєння додаткової професійної кваліфікації: 2310.2 Викладач закладу вищої освіти, 2442.1 Молодший науковий співробітник (географія), 2442.2 Фахівець з розміщення продуктивних сил та регіональної економіки/2442.1 Молодший науковий співробітник (географія), 2442.2 Географ-економіст, що не суперечить п. 6-9 статті 34 Закону України «Про освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>). Позитивною практикою є включення до НП ОК5 Науково-дослідницького практикуму з суспільної географії, що надає можливість сформувати у здобувачів необхідні теоретичні знання та практичні навички у сфері суспільної географії, засвоїти основні поняття, методи аналізу, управління, планування та розвитку територіальних громад. ЕГ відзначає позитивну практику включення у список рекомендованої літератури видань іноземною мовою та власних наукових праць викладачів. Взірцевий характер мають різновекторні можливості набуття здобувачами соціальних навичок (в розрізі ОК нормативної та варіативної складової ОП, залученості до соціальних проєктів, під час виробничих та асистентських практик, благодійних заходів). Особливу увагу ЕГ фокусує на реалізацію проєктів: Київ інклюзивний (укриття для людей з інвалідністю, оповіщення для людей з вадами слуху); Вітаємо вдома (допомога військовим повернутися до життя); eВідпочинок (відпочинок у місті) тощо.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Недоліків за критерієм 2 ЕГ не виявила. ЕГ рекомендує під час чергового оновлення ОП продовжити позитивну динаміку доповнення та розширення вибіркового блоку фахових дисциплін курсами, які б відповідали запитам різних груп стейкхолдерів та викликав часу.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

За Критерієм 2 ОП відповідає рівню А. Недоліки не виявлені. ОП повністю відповідає визначеному рівню за підкритеріями 2.1, 2.7-2.8. Взірцевість ОП ЕГ вбачає у провадженні європейського стилю викладання, запозиченні досвіду іноземних ЗВО, викладанні фахових дисциплін англійською мовою, що відображено у підкритеріях 2.2-2.3. В ОП значний фокус уваги приділений опануванню науково-методичного інструментарію, необхідного для застосування у майбутній професійній діяльності, зокрема методів обробки та поширення геопросторової інформації, статистичних методів, картографування, ГІС-аналізу та моделювання, ретроспективного аналізу та географічного прогнозування. За підкритерієм 2.4-2.5 ОП має ознаки взірцевості, оскільки прикладний блок ОП складає 48 кредитів (40%) і передбачає проведення наукових досліджень, набуття професійних навичок відповідно до змісту предметної області, що відображено у ПРН1, ПРН4-6, ПРН8-10. Практична орієнтація та диференціація завдань дозволяє студентам формувати індивідуальні освітні траєкторії, враховуючи їхні особисті інтереси та запити. ЗВО забезпечує прозорий та зрозумілий для учасників освітнього процесу механізм формування індивідуальної освітньої траєкторії (вибір ОК вибіркової складової через особистий онлайн-кабінет в автоматизованій системі Triton; можливість обрати ОК, як із загальноуніверситетського каталогу, так і спеціалізованих блоків фахових дисциплін; вільний вибір баз практики, тематики наукових досліджень, керівника та теми кваліфікаційної роботи, можливість участі в програмах академічної мобільності тощо). Взірцевий характер в розрізі підкритерію 2.6 мають різновекторні можливості набуття здобувачами soft skills. Залученість здобувачів до виховних та навчально-наукових заходів має систематичний характер й сприяє розвитку їхніх комунікативних та соціальних навичок. На кафедрі економічної та соціальної географії створений Експертно-консультаційний центр з розвитку громад і територій КНУ імені Тараса Шевченка, що є додатковою платформою для набуття фахових компетентностей, soft skills та наукового спілкування.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому на навчання за ОП оприлюднені на сайті Університету на сторінці Приймальної комісії у розділі Магістри (<https://vstup.knu.ua/#m-1>). На сторінці подано загальні правила прийому, етапи вступної кампанії, графіки фахових випробувань, перелік вступних випробувань та вагові коефіцієнти, програми вступних випробувань, рейтинги і статистику вступу, вартість навчання за контрактом тощо. Також є відео-інструкція для реєстрації абітурієнтів для складання ЄВІ і ЄФВВ. На сайті географічного факультету на сторінці Вступникам (OP Magistr) <https://geo.knu.ua/vstup/or-magistr/> розміщено інформацію про освітню програму, критерії оцінювання фахових вступних випробувань та іншу необхідну інформацію. Правила прийому чіткі і зрозумілі, дискримінаційних положень не виявлено. ЕГ робить висновок щодо повної відповідності ОП цьому підкритерію.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Правила прийому на навчання загалом враховують особливості ОП. Програма фахового вступного випробування https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2023/03/106_ekonom-i-socz-geo_fah_ispyt_2023.pdf містить питання з різних блоків суспільної географії, соціально-економічної географії України та світу, географії світового господарства. Для єдиного вступного іспиту (тест загальної навчальної компетентності) ваговий коефіцієнт при визначенні конкурсного балу становить 0,2; для єдиного вступного іспиту (іноземна мова) – 0,2; для фахового іспиту – 0,6. Беручи до уваги те, що навчання на ОП проводиться українською і англійською мовами, у переліку вступних випробувань (<https://vstup.knu.ua/images/2023/3.2.pdf>) варто уточнити іноземну мову, вказавши «англійська мова». ЕГ робить висновок щодо відповідності ОП цьому підкритерію.

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

ЕГ переконалася, що в Університеті діють чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти. Це регулюється Положенням про організацію освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf (розділ 11), Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність https://mobility.knu.ua/?page_id=804&lang=uk, Порядком поновлення та переведення здобувачів вищої освіти <http://vstup.univ.kiev.ua/userfiles/files/instruction.pdf>, Положенням про порядок перезарахування результатів навчання http://mobility.univ.kiev.ua/?page_id=798&lang=uk, Наказом Ректора «Про затвердження Порядку проведення в КНУ імені Тараса Шевченка атестації для визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання в системі вищої освіти, здобутих на тимчасово окупованій території України після 20 лютого 2014 року»: http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Nakaz_atestaciya_PK_2016.jpg. Інформація про пропозиції академічного обміну розміщується на сторінці Відділу міжнародних зв'язків <https://international.knu.ua/>. Відділ регулярно робить розсилку на факультети щодо актуальних програм академічного обміну, заступник декана цю інформацію розсилає на кафедри, старостам груп та студентському самоврядуванню. В університеті працює Відділ академічної мобільності <https://knu.ua/ua/dep/academic-mobile>, який здійснює повний організаційний супровід здобувачів – учасників академічного обміну. Студенти ознайомлені з правилами визнання результатів навчання під час академічної мобільності. На ОП застосовувалась практика перезарахування результатів навчання здобувача В. Молодика під час академічної мобільності в Університеті Етвеша Лоранда (Угорщина) у 2019–2020 навчальному році. Зокрема, за Науково-дослідницький практикум з суспільної географії студентові було перезараховано 12 кредитів. ЕГ робить висновок щодо вірцевої відповідності ОП цьому підкритерію.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Визнання та оцінювання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, відбувається за наявності схваленого кафедрою обґрунтування щодо доцільності цього визнання для досягнення цілей ОК. НПП визначає здобуті студентом компетентності у межах тієї складової оцінки, яка відведена для поточного контролю, та згідно з правилами й процедурами, які вказані у робочих навчальних програмах ОК. Порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті, визначений Положенням про валідацію і визнання результатів навчання, здобутих у процесі неформальної та/або інформальної освіти у програмах вищої та фахової передвищої освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка <https://senate.univ.kiev.ua/?p=2271>. Студенти поінформовані про такі можливості. На ОП практики застосування описаної процедури не було. ЕГ робить висновок щодо повної відповідності ОП цьому підкритерію.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Правила прийому у магістратуру відповідають вимогам чинного законодавства, повна інформація для абітурієнтів є відкритою і доступною на сайті ЗВО та географічного факультету. Університет забезпечує чітку процедуру визнання результатів навчання здобувачів під час академічної мобільності та в неформальній освіті. Позитивною практикою в Університеті є чіткий та зрозумілий порядок визнання результатів навчання здобувачів під час академічної мобільності, який був застосований у випадку визнання результатів навчання студента ОП в Університеті Етвеша Лоранда (Угорщина).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Слабких сторін не виявлено. Недоліком є невизначеність іноземної мови у переліку вступних випробувань на ОП Економічна і соціальна географія, оскільки мовою викладання на ОП разом з українською є саме англійська. Рекомендація: деканові географічного факультету і голові приймальної комісії КНУ імені Тараса Шевченка включити до переліку вступних випробувань на ОП Економічна і соціальна географія англійську мову як іноземну. Рекомендацію варто врахувати під час розроблення правил прийому у магістратуру КНУ імені Тараса Шевченка 2025 року.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

ЕГ визначила взірцеву відповідність за підкритерієм 3.3, оскільки на ОП застосовувалась практика перезарахування кредитів здобувача, який навчався в Університеті Етвеша Лоранда (Угорщина) за програмою академічного обміну. Повну відповідність ОП встановлено по підкритеріях 3.1 і 3.4. За підкритерієм 3.2 виявлено незначний недолік щодо чіткого виокремлення іноземної мови, зокрема англійської, у переліку вступних випробувань на ОП Економічна і соціальна географія, яка викладається двома мовами – українською та англійською. Отже, це дозволяє ЕГ зробити висновок про відповідність ОП рівню В за Критерієм 3.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Форми та методи навчання за ОП визначаються відповідно до п. 4 Положення про організацію освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennia-p.4.pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf), Концепцією впровадження дистанційного навчання в освітній процес КНУ імені Тараса Шевченка (<https://senate.knu.ua/?p=1458>). Під час спілкування на зустрічах фокус-груп учасники повідомили, що для проведення навчальних занять використовують ліцензовані версії платформ Zoom та Google Meet. У ЗВО відсутній уніфікований підхід до вибору платформи для проведення занять, що свідчить про дотримання принципів академічної свободи. У процесі реалізації ОП викладачі поєднують використання традиційних форм навчання (лекції, семінарські заняття, консультації, написання кваліфікаційних робіт) з інноваційними формами, на кшталт, Науково-дослідницького практикуму (ОК9). Проблемно-орієнтоване навчання передбачає виконання творчих завдань (ОК11), дискусій (ОК1-2, ОК5, ОК10), написання есе (ОК1), виконання індивідуальних проєктів (ОК5), аналітичну роботу (ОК 11). Проєктна діяльність передбачена в рамках ОК12-13, ВК 2.3 тощо, де здобувачі створюють проєкти інтегрованого розвитку територіальних громад (<https://knu.ua/news/13024>; <https://cutt.ly/Cw2fHF68>). Особисто-орієнтоване навчання реалізується через індивідуальні консультації, створення індивідуальних проєктів з врахуванням запитів та можливостей здобувачів, диференціація завдань в розрізі виробничої практики та узгодження з тематикою кваліфікаційної роботи. Здобувачі схвально відгукуються про форми та методи навчання, зокрема про case study. Під час локального моніторингу питання про застосування сучасних технологій та методів навчання, спрямованих на підвищення ефективності засвоєння матеріалу, отримало бал 1,67 (з можливого діапазону від -3 до 3). Щодо самостійної роботи, то в робочих програмах зазначена кількість годин, передбачена на самостійне опанування матеріалу, однак не уточнюються форми, види та тематика самостійної роботи. Проте, здобувачі повідомили, що в розрізі ОК використовуються різні формати самостійної роботи, які для них є зрозумілими та валідними. Відповідно до Статуту КНУ імені Тараса Шевченка (<https://knu.ua/pdfs/statut/statut-22-11-28.pdf>) студентоцентрований підхід є ключовим аспектом у підготовці здобувачів за даною ОП. Вони відзначають свою активну участь у роботі кафедральних та факультетських засідань через представників студентського самоврядування. Здобувачі мають можливість ініціювати зміни під час оновлення ОП, формувати власну

індивідуальну освітню траєкторію шляхом вибору тем для наукових досліджень, кваліфікаційної роботи, місця проходження практики, а також вибіркового складових ОП тощо.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Результати зустрічей з різними фокус-групами свідчать про те, що інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих ОК доводиться до здобувачів різними каналами інформування: робочі програми, що містять зазначену інформацію, розміщені у вільному доступі на сайті географічного факультету (<https://geo.knu.ua/osvitni-programy/os-magistr/>), на першому занятті викладачі в розрізі своїх курсів оприлюднюють зазначену інформацію. Крім того, передбачено індивідуальне очне консультування здобувачів викладачами, методистами кафедри/деканату або через корпоративну пошту. На початку кожного семестру відбувається онлайн зустріч з гарантом ОП та робочою групою, на якій предметом обговорення є бачення здобувачів щодо оптимізації освітнього процесу за акредитованою ОП, механізм вибору дисциплін вибіркового блоку ОП, цілі, зміст та ПРН, порядок та критеріїв оцінювання ОК, які студенти будуть вивчати у поточному семестрі (<https://cutt.ly/bw2KNU53>). Чимало інформації даного характеру доступно для здобувачів у особистому кабінеті навчальної платформи Triton. На зустрічі зі студентським самоврядуванням ЕГ дізналась про функціонування університетського чат-бота, факультетського чат-бота, які покликані на швидке розв'язання проблем, що турбують студентів, можливість замовити довідки, залишити скаргу (в т.ч. анонімну) тощо. Про поточні зміни в освітньому процесі можна дізнатися на сторінці кафедри економічної та соціальної географії в мережі Facebook (<https://www.facebook.com/ecsocgeo>). Навчально-методичне забезпечення ОК представлено у вільному доступі на сайті географічного факультету в рубриці «Бібліотека» (<https://geo.knu.ua/>). Різноманітність та взаємодоповнення каналів комунікації між учасниками освітнього процесу, на думку ЕГ, сприяє задоволенню їхніх потреб та ефективному провадженню освітнього процесу. На запит ЕГ представлені результати локального моніторингу, одним з блоків питань у якому, є «Доступність інформації про ОП». За даним блоком отриманий результат складає 2,23 (при діапазоні від -3 до 3). Витяги з протоколів засідання кафедри економічної та соціальної географії (№7 від 16.02.2023 р.; №11 від 31.01.2022 р.) демонструють практику обговорення результатів локального моніторингу на засіданні кафедри з метою врахування пропозицій та побажань здобувачів у подальшій реалізації освітнього процесу. ЕГ переконалась в імплементації результатів локального моніторингу. Так, в ухвалі витягу протоку №7 від 16.02.2023 р. зазначено оновити робочі навчальні програми, включивши власні праці НПП за результатами проведених ними наукових досліджень. ЕГ опрацювала робочі програми, затверджені НМК географічного факультету протоколом №6 від 28.08.2023 р., та виявила у списку рекомендованих джерел ОК як англійські закордонні джерела, так і власні наукові доробки викладачів.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

У КНУ імені Тараса Шевченка створено відповідні умови для того, щоб учасники освітнього процесу мали можливість поєднувати навчання з науковими дослідженнями, імplementовано методи та форми роботи зі здобувачами, засновані на дослідженнях. Для підсилення науково-дослідного компонента в ОП був введений ОК9, у розрізі якого відбувається збір інформаційно-джерельної бази для майбутніх наукових пошуків, візуалізація результатів дослідження тощо. Інноваційною формою представлення результатів дослідження є розробка та захист постерів (<https://cutt.ly/ow2fDWYA>). Постери характеризуються високим рівнем науковості, свідчать про застосування широкого спектра науково-методологічного інструментарію та глибокого розуміння теорій та фундаментальних принципів географічної науки. Зі слів НПП, набути навичок інформаційного скринінгу, створення картографічного матеріалу, представлення результатів дослідження здобувачі мають можливість під час реалізації прикладного проєкту у співпраці з територіальними громадами – ГІС-портал «Ясіня туристична» (<https://cutt.ly/Cw2fHF68>). В розрізі ВК2.3 в колаборації зі студентами факультету комп'ютерних наук та кібернетики географії долучились до реалізації соціального проєкту з розробки додатка, який буде підвищувати якість життя населення в містах (зі слів здобувачів під час онлайн зустрічі) (<https://cutt.ly/Ew2gupag>). Із запиту на додаткові документи ЕГ робить висновок, що упродовж 2021-2023 рр. здобувачі у співтворстві з НПП опублікували 4 фахові статті, 1 статтю в журналі WoS, 9 тез доповідей. Майданчиком апробації результатів наукових досліджень є щорічна безплатна можливість участі здобувачів у конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Шевченківська весна: Географія» (<https://cutt.ly/n8AOV5U>). У 2022-2023 рр. С. Гнатюк, К. Симоненко, Н. Огійчук стали переможцями Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з географії. Здобувачі ОП стали переможцями Чемпіонату кейсів «Ukrainian recovery case championship» CASERS за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку USAID, конкурсу есеїв «Модернізація України: як із вчора стрибнути у завтра?» Стипендіальної програми «Завтра.UA», Загальнонаціональної програми з підтримки талановитої молоді в Україні Завтра.UA (із запиту на додаткові документи). С. Гнатюк, Н. Огійчук долучені до дослідницького проєкту «Посилення спроможності громад для відбудови через пілотування їхньої взаємодії з університетами» за підтримки Міжнародного фонду Відродження, Розробки Концепції інтегрованого розвитку Петрівської СТГ (<https://knu.ua/news/13024>). На зустрічі зі студентським самоврядуванням ЕГ з'ясувала діяльність в ЗВО Ради молодих вчених (<http://rmn.knu.ua/>) та Наукового товариства студентів та аспірантів (НТСА) (<https://cutt.ly/UNz1Jdp>). Зі слів представників студентського парламенту, у ЗВО реалізована система додаткових балів, яка мотивує здобувачів до наукового пошуку (+5 балів до рейтингу за кожен наукову публікацію, відшкодування витрат за участь в конференціях).

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Оновлення змісту ОП має системний та комплексний характер, про що свідчать представлені витяги з протоколів засідання кафедри. Ґрунтується воно на результатах власних наукових досліджень НПП, участі в міжнародних проєктах, стажуваннях, науково-практичних конференціях, семінарах, аналізу зміни нормативно-правової бази регіонального розвитку та просторового планування тощо. На зустрічі фокус-групи з НПП О. Гнатюк поділилася досвідом оновлення ОК2, ВК1.1.4 як результат стажування в Університеті Зальцбурга; Н. Провотар – в Талліннському університеті. Участь в міжнародному проєкті «Українські міста на лінії геополітичного розлому: міська ідентичність, геополітика та міська політика» стало підґрунтям для оновлення навчального контенту ОК1-2; виконання НДР «Передумови та перспективи формування метрополісних регіонів України» – ОК1. Здобувачі декларують можливість надання пропозицій щодо покращення ОП та її ОК (опитування показало результат 2,57 з можливих 3 балів у даному аспекті). Крім того, на зустрічі вони розповідали про щосеместрові зустрічі з гарантом ОП та робочою групою з метою інформаційного скринінгу їхніх запитів та можливості впливати на оптимізацію ОП. На зустрічі випускників В. Корнієнко говорив про пропозицію розширення тематичних напрямів вибіркового ОК, що було враховано під час перегляду ОП. Н. Провотар на запит здобувачів розробила ВК2.3 Якість життя населення міст та регіонів. На зустрічі з роботодавцями представниця ДП «Український державний Інститут проектування міст «ДІПРОМІСТО» ім. Ю. Білокопя» О. Сивак зазначила про імплементацію в освітній процес побажання використовувати нові прикладні інструменти програмного забезпечення, що дозволить набути необхідних навичок робити з ГІС. Протоколи засідання робочої групи з розробки ОП із залученням стейкхолдерів (№2 від 23.12.2020 р.; №2 від 15.03.2021 р.; №5 від 12.05.2021 р.; №1 від 08.02.2023 р. тощо) свідчать про врахування пропозиції збільшення кількості ОК у вибірових блоках з 3 до 4 дисциплін; необхідності узгодження переліку загальних і спеціальних компетентностей та ПРН з вимогами Стандарту вищої освіти за спеціальністю 106 Географія для другого (магістерського) рівня вищої освіти; уточнення назв вибірових блоків для уніфікації з міжнародною термінологією та забезпечення кращої відповідності потребам ринку праці; посилення зв'язку ОК9 Науково-дослідницький практикум з суспільної географії та кваліфікаційної роботи магістра. У протоколі №6 розширеного засідання робочої групи з розробки ОП від 02.12.2021 р. здобувачі виступили з пропозицією розширення можливості доступу до закордонних публікацій при підготовці до семінарських занять і виконання прикладних проєктів в рамках окремих дисциплін. Про врахування запиту Еґ переконалась під час аналізу робочих програм, де серед джерел літератури чимало англійських закордонних видань. З проєктами, які здобувачі виконують в розрізі ОК13, ОК3, ОК1, Еґ мала можливість ознайомитись в результаті запиту додаткових документів.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Інтернаціоналізація діяльності ЗВО регламентована Положенням про реалізацію права на академічну мобільність КНУ імені Тараса Шевченка (<https://cutt.ly/KNn3cZY>), Положенням про організацію освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка (п. 11) (<https://cutt.ly/yw2szHkT>), Стратегією інтернаціоналізації діяльності ЗВО (<https://cutt.ly/vwoJESKZ>). На зустрічі фокус-групи здобувачі розповіли, що інформацію щодо можливостей академічної мобільності, в тому числі й міжнародної, отримують через сайт Відділу академічної мобільності (<https://cutt.ly/QNn3VBM>) та Відділу міжнародних зв'язків (<http://international.knu.ua/>), завідувача кафедри, НПП. Актуальну інформацію щодо можливостей інтернаціоналізації діяльності учасників освітнього процесу можна почерпнути й з Facebook сторінки кафедри економічної та соціальної географії (<https://cutt.ly/oNmyoRP>; <https://cutt.ly/zNml8YP>). Дослідження, проведені Навчальною лабораторією соціологічних та освітніх досліджень, показали, що ОП надає можливість участі в міжнародних проєктах (результат 2,14 при максимально можливих 3). Представниця відділу міжнародних зв'язків наголосила на наявності в КНУ імені Тараса Шевченка понад 300 угод з Університетами-партнерами та понад 90 угод в рамках програми Erasmus+ та відзначила високу активність НПП кафедри та завідувача кафедри в напрямку розширення міжнародних зв'язків. Зокрема, географічний факультет активно співпрацює з Університетом Етвена Лоранда (Угорщина) – відбувалось навчання здобувачів даної ОП за програмою обміну, Університетом Осло (Норвегія). В рамках Twinning програми з Единбурзьким університетом студенти ОП разом з викладачами взяли участь у серії воркшопів «Пост-воєнна/пост-конфліктна регенерація міст», обговорили результати кейсів та висловили своє бачення ключових викликів, драйверів післявоєнної регенерації міст (<https://cutt.ly/yNmtKPC>). Результатом такої співпраці стала спільна публікація здобувачів в журналі, який індексується у наукометричній базі Scopus. НПП кафедри мають досвід реалізації міжнародних проєктів (з Університетом Зальцбурга; Університетом Осло; Labs4TwinnedResearch – спільний розвиток досліджень у Києві та Единбурзі заради майбутнього» з Единбурзьким університетом; UNI-Paths – Інновації в освіті для України з Острівським університетом) (документи надані на запит Еґ). На запит Еґ представлені сертифікати, що засвідчують підвищення кваліфікації та участь НПП в програмах академічної мобільності: Університет Адама Міцкевича (2023 р.) – К. Мезенцев, С. Запотоцький, Н. Провотар; Единбурзький університет (2023 р.) – К. Мезенцев, Н. Провотар; Острівський університет, Університет Адама Міцкевича, Варшавський університет, Університет Ліннея 2023 р.; Університет Осло – К. Мезенцев; Університет Мінью (Португалія) (2019 р.) – О. Кононенко; Університет Етвена Лоранда 2022 р. – К. Мезенцев, О. Дронова.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Сприймаючи виклики сьогодення та зміни кон'юнктури ринку, викладачі активно працюють над вдосконаленням і розширенням інструментарію форм і методів навчання, адаптують ОК з орієнтацією на практичне застосування та індивідуальні потреби студентів. Сильною стороною ОП є розмаїття каналів комунікації, які використовуються для інформування учасників освітнього процесу щодо цілей, змісту та результатів навчання, а також щодо процедур та критеріїв оцінювання в межах окремих ОК. Це охоплює використання різних інформаційних технологій, таких як університетські чат-боти та чат-боти факультету, а також доступність інформації на веб-порталі факультету. Крім того, важливою є організація настановчих нарад упродовж перших тижнів кожного семестру, зустрічі з гарантом ОП, допомогою кураторів, а також інформування студентів викладачами під час перших занять з кожної дисципліни. Серед зразкових аспектів реалізації освітньої програми є активна інтернаціоналізація діяльності. Ця ініціатива охоплює широкий спектр заходів, таких як академічна мобільність як для НПП, так і для студентів; участь у міжнародних проєктах, конференціях, семінарах тощо. Це сприяє розвитку міжнародних зв'язків та підвищує рівень науково-освітньої діяльності. У зустрічі з ЕГ взяла участь здобувачка, яка на даний момент перебуває у Нідерландах на конгресі від EGЕА. Як сильну сторону ОП, яку можна брати на озброєння іншим ЗВО України, слід зазначити надзвичайно високу залученість студентства до науково-дослідної роботи (конкурси студентських наукових робіт, олімпіади, НДР, прикладні проєкти в розрізі ОК та під час проходження виробничих практик, висока публікаційна активність здобувачів). Інноваційною формою організації освітнього процесу є робота у малих групах над розробкою та захистом постерів в розрізі ОК13. У ЗВО вироблений механізм мотивації здобувачів, які мають наукові досягнення (можливість оплати відрядження для участі в конференції в рамках фінансування студпарламенту факультету; нарахування додаткових балів до індивідуального рейтингу). Взірцевим є також науковий доробок викладачів кафедри (упродовж 2021-2024 рр. опубліковано 48 наукових праць лише в журналах, які індексуються в наукометричних базах даних Scopus і WoS).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Слабкі сторони не виявлені. У процесі експертизи встановлено, що в робочих програмах ОК зазначена кількість годин, передбачена на самостійне опанування матеріалу, однак не уточнюються форми, види та тематика самостійної роботи. ЕГ в майбутньому рекомендує дослідити доцільність розширення форм та тематики самостійної роботи в робочих програмах для глибшого розуміння здобувачами, які види самостійної роботи передбачені в розрізі ОК, і яким чином вони будуть оцінені. Результати анонімного анкетування Навчальною лабораторією соціологічних та освітніх досліджень показали невикористані можливості навчання за програмами академічної мобільності в Україні. На тлі наявних перспектив участі у міжнародній академічній мобільності це суттєво не впливає на якість підготовки здобувачів. Проте, в якості рекомендації, ЕГ пропонує розглянути можливість співпраці з українськими ЗВО в керуванні організації віртуального академічного обміну здобувачів, що надасть можливість обміну досвідом та розширення географії комунікації студентської молоді. Паралельно з інформуванням здобувачів про зміст, програмні результати навчання, порядок та критерії оцінювання у межах ОК, ЕГ рекомендує робити акцент на ознайомленні з програмами академічної мобільності в Україні.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

Відсутність слабких сторін та наявні взірцеві практики, зокрема інтернаціоналізація діяльності за ОП (підкритерій 4.5), висока залученість студентства до науково-дослідної роботи (підкритерій 4.3), висока публікаційна активність НПП у журналах, які індексуються в наукометричних базах даних Scopus і WoS, участь в міжнародних проєктах (підкритерій 4.4), поєднання традиційних та інноваційних форм та методів навчання та викладання (підкритерій 4.1) дозволяє оцінити відповідність за Критерієм 4 на рівні А.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Форми контрольних заходів для здобувачів освіти за освітніми компонентами наведені в ОП, навчальному плані та робочих програмах навчальних дисциплін, оприлюднені на сайті факультету (<https://tinyurl.com/my5sxu7v>). Проведення контрольних заходів регламентується розділом 4 «Положення про організацію освітнього процесу у КНУ імені Тараса Шевченка» (<https://tinyurl.com/mvsvn7fd>). Інформація про графік іспитів та заліків

оприлюднюється на сайті географічного факультету (<https://tinyurl.com/4br8enha>) та в особистих кабінетах здобувачів освіти в системі Triton. Критерії оцінювання є чіткими й зрозумілими, корелюються з ПРН та доводяться до відома здобувачів освіти на перших заняттях під час вивчення всіх ОК. Робочі програми ОК систематично переглядаються та оновлюються, як і форми контрольних заходів, про що підтвердили НПП та здобувачі освіти на фокус-групах. На ОП використовується широкий спектр різноманітних методів та форм контролю. Оцінці підлягають виступи та доповнення здобувачів освіти на семінарах, виконання практичних завдань, тематичних контрольних робіт, тестування, участь у дискусії, презентації та захисти виконаних аналітичних завдань, постерів та дослідницьких проєктів. Крім того, на ОП у 2023 р. у рамках вивчення ОК13 запроваджена інноваційна форма контрольного заходу, а саме розробка проєкту ГІС-порталу для конкретної територіальної громади (case study), яка на думку викладачів дозволила перевірити декілька ПРН (ПР05, ПР12, ПР02). На фокус-групі здобувачі освіти позитивно оцінили дану форму контролю та зазначили, що вона має багато переваг і дозволяє перевірити широкий спектр теоретичних знань та практичних вмінь. Позитивним моментом, на думку ЕГ, є те, що у пп. 5 та 7 робочих навчальних програм ОП чітко прописана питома вага результатів навчання (знань, вмінь, комунікації, автономності та відповідальності) у підсумковій оцінці за умови їх опанування на належному рівні, однак відсутня інформація про кількість балів, відведена на оцінювання самостійної роботи, яка є обов'язковим структурним компонентом робочої програми та на яку відводиться значна частина годин. ЕГ рекомендує переглянути робочі навчальні програми ОК та прописати кількість балів, яка відводиться на оцінювання самостійної роботи.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

Форма атестації здобувачів освіти, які отримують вищу освіту за спеціальністю 106 Географія галузі знань 10 Природничі науки для другого (магістерського) рівня вищої освіти, відповідає вимогам Стандарту вищої освіти. У ЗВО прийнято «Етичний кодекс академічної спільноти» (<https://tinyurl.com/yjc3m78j>) та Положення про систему виявлення та запобігання академічному плагиату в КНУ імені Тараса Шевченка (<https://tinyurl.com/53u58d4m>), відповідно до яких здобувачі вищої освіти дотримуються вимог академічної доброчесності, а кваліфікаційна робота не може містити плагиату. Робота допускається до захисту тільки за умови проходження перевірки програмою UniCheck. Кваліфікаційні роботи оприлюднено в репозитарії бібліотеки КНУ (<https://tinyurl.com/2e68ftzh>). Захист магістерської роботи передбачає перевірку програмних результатів навчання та проходить у форму публічного виступу. ЕГ фіксує повну відповідність ОП цьому підкритерію.

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Всі процедури проведення контрольних заходів регламентується Положенням про організацію освітнього процесу (<https://tinyurl.com/msvsn7fd>), Положенням про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії КНУ імені Тараса Шевченка (<https://tinyurl.com/49yz8ps3>), Порядком вирішення конфліктних ситуацій (<https://tinyurl.com/mse8hpm8>), Тимчасовим порядком проведення заліково-екзаменаційної сесії та підсумкової атестації з використанням технологій дистанційного навчання у КНУ імені Тараса Шевченка і знаходяться у відкритому доступі на офіційному сайті ЗВО (<https://tinyurl.com/vkxcth7a>). На фокус-групі гарант, менеджмент ЗВО та здобувачі освіти запевнили, що на ОП діє системний моніторинг якості освіти, в якому враховано питання об'єктивності оцінювання знань. Позитивним моментом, який запобігає конфлікту інтересів під час проведення іспитів, є включення деканатом до складу екзаменаторів другого викладача, який безпосередньо не був залучений до викладання дисципліни. На фокус-групі здобувачі освіти й випускники позитивно оцінили таку форму оцінювання знань, зазначаючи, що вона надає можливість уникнути суб'єктивізму з боку одного викладача. Здобувачі освіти обізнані з правилами проведення контрольних заходів, під час зустрічі з'ясовано, що конфліктних ситуацій на ОП зафіксовано не було. На ОП випадків оскарження результатів контрольних заходів не зафіксовано. ЕГ констатує повну відповідність ОП цьому підкритерію.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.

У КНУ імені Тараса Шевченка розроблена та діє політика дотримання академічної доброчесності, яка регулюється Положенням про забезпечення дотримання академічної доброчесності у КНУ імені Тараса Шевченка (<https://tinyurl.com/2d4pnyer>), Положенням про забезпечення якості освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка (<https://tinyurl.com/yecr8m2>), Положенням про систему виявлення та запобігання академічному плагиату у КНУ імені Тараса Шевченка (<https://tinyurl.com/y2mb84fm>), Етичним кодексом університетської спільноти» (<https://tinyurl.com/yjc3m78j>). Всі нормативні документи, що стосуються академічної доброчесності,

оприлюднені на сайті факультету (<https://tinyurl.com/5n6urxp3>). На сайті географічного факультету також створена окрема вкладка, де розміщена вся необхідна інформація щодо академічної доброчесності, зокрема, оприлюднені нормативні документи, принципи академічної доброчесності та склад комісії з академічної доброчесності факультету (<https://tinyurl.com/5xrp4uww>). Для перевірки наукових робіт на академічний плагіат використовуються засоби сервісу Unicheck, перевірку здійснює відповідальна особа. Висновок про перевірку долучається до пакета супровідних документів до захисту кваліфікаційної магістерської роботи. Під час зустрічі з менеджментом ЗВО, гарантом та наданими на запит ЕГ результатами перевірки на плагіат було встановлено, що перевірку на запозичення проходять кваліфікаційні роботи у повному обсязі на безоплатній основі. Повторна перевірка здійснюється за кошти авторів відповідно до п. 4.11 Положення про систему виявлення та запобігання академічного плагіату у КНУ імені Тараса Шевченка. На фокус-групі представники студентського самоврядування зазначили, що ЗВО задіяний в проєкті «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти», завдяки чому всі учасники освітнього процесу регулярно інформуються про принципи академічної доброчесності, прослуховують вебінари з даної тематики тощо. Також Університет регулярно проводить моніторинг стану забезпечення дотримання академічної доброчесності шляхом опитувань НПП та здобувачів освіти. За результатами зустрічей з НПП, адміністративним персоналом, здобувачами освіти та студентським самоврядуванням ЕГ встановила, що на ОП проводяться додаткові заходи популяризації академічної доброчесності, однак інформація про дані заходи не оприлюднюється на сайті географічного факультету. Конкретних фактів порушень академічної доброчесності на даній ОП не встановлено. ЕГ рекомендує ЗВО здійснювати повторну перевірку кваліфікаційних робіт безкоштовно, оскільки це перетворить використання програмного забезпечення з перевірки на текстові збіги з інструменту контролю на інструмент допомоги здобувачам, та оприлюднювати на сайті географічного факультету інформацію про проведені заходи з академічної доброчесності.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Сильні сторони. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та дотримання принципів академічної доброчесності регламентуються наявною нормативною базою. ОП ретельно враховує аспекти академічної доброчесності та використовує ефективні механізми для запобігання плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності. Для ОП характерна висока якість та різноманітність контрольних заходів і оцінювання здобувачів освіти, у тому числі постійно розробляються та запроваджуються нові форми оцінювання, що є інноваційними практиками. Критерії та форми контрольних заходів для оцінювання здобувачів вищої освіти є зрозумілими та чіткими, що дозволяє об'єктивно визначити досягнення магістрантів у навчанні за окремим ОК чи в рамках всієї ОП. На ОП впроваджені чіткі процедури розгляду звернень здобувачів щодо оцінювання, запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, оскарження результатів контрольних заходів і їхнього повторного проходження. Позитивні практики. Участь у проєкті «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти». До інноваційних практик варто віднести запроваджену на ОП інноваційну форму контрольного заходу (розробка проєкту ГІС-порталу для конкретної територіальної громади (case study)), яка дозволяє перевірити значну кількість ПРН. Систематичне проведення заходів, направлених на популяризацію академічної доброчесності, зокрема залучення здобувачів освіти на стажування за програмою «Академічна доброчесність» за сприяння освітньої українсько-польської фундації «Інститут міжнародної академічної та наукової співпраці».

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Слабких сторін в контексті даного критерію не було виявлено. Рекомендації: доцільною є фіксація в робочих навчальних програмах кількості балів, яка відводиться для оцінювання самостійної роботи. Рекомендовано на сайті географічного факультету оприлюднювати інформацію про проведені або анонсовані заходи з академічної доброчесності.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

Зважаючи на наведені сильні сторони та позитивні практики ЕГ констатує, що ОП відповідає повністю вимогам підкритеріїв 5.2, 5.3, 5.4. Окремі зауваження за підкритеріями 5.1 та 5.4, а саме відсутність в робочих навчальних програмах оцінювання самостійної роботи та відсутність на сайті географічного факультету інформації про проведені заходи з академічної доброчесності не є суттєвими й не перешкоджають досягненню заявлених цілей та програмних результатів навчання, можуть бути виправлені ЗВО в термін до 1 вересня 2024 року. Враховуючи інноваційну практику на ОП в розрізі підкритерію 5.1, а саме розробку нової форми контрольних заходів, ЕГ фіксує відповідність програми за Критерієм 5 за рівнем А.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

До реалізації освітнього процесу на ОП «Економічна та соціальна географія» задіяні 3 доктори наук, професори та 7 кандидатів наук, доцентів. Кількісний та якісний склад повністю відповідає вимогам щодо кваліфікації професорсько-викладацького складу відповідно до спеціальності 106 Географія. За результатами роботи ЕГ було встановлено, що всі викладачі, залучені до реалізації ОП, мають відповідну вищу освіту, науковий ступінь, вчене звання, а також постійно проходять підвищення кваліфікації та стажування у вітчизняних і зарубіжних закладах, беруть участь у міжнародних грантах та проєктах (К. Мезенцев, Н. Провотар), мають наукові публікації, що відповідають тематиці ОК, які вони викладають та відповідають критеріям п.30 Ліцензійних умов. Більшість викладачів є членами редколегій наукових видань (К. Мезенцев, С. Запотоцький, Л. Сидоренко та ін.), підготували кандидатів та докторів наук (К. Мезенцев), канд. наук та докторів філософії (К. Мезенцев, С. Запотоцький, Н. Провотар та ін.), запрошуються до читання лекцій у закордонних ЗВО (К. Мезенцев), виступають на міжнародних наукових конференціях, симпозіумах, є відомими експертами у сфері суспільної географії, регіонального та місцевого розвитку. Також займаються громадською діяльністю (В. Пасько – голова експертної комісії з географії МОН України (2021); К. Мезенцев – голова Київського відділу Українського географічного товариства (з 2012); заступник Голови Технічного комітету стандартизації «Туризм і послуги у сфері туризму» (з 2013); заступник Голови журі III етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з географії (з 2013)) і є професіоналами-практиками (А. Мельничук – член наглядової ради Агенції регіонального розвитку Київської області (з 2019), керівник Експертно-консультаційного центру з розвитку громад та територій (з 2021)). ЕГ фіксує повну відповідність ОП цьому підкритерію.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Процедура конкурсного відбору НПП є прозорою та відкритою та здійснюється відповідно до Порядку конкурсного відбору на посади науково-педагогічних працівників у КНУ імені Тараса Шевченка (<https://tinyurl.com/y47d886y>), у якому зазначені всі необхідні вимоги до кандидатів та необхідний перелік документів. На фокус-групі начальник відділу кадрів О. Іванченко зазначив, що перелік вакантних посад оприлюднюється на сайті ЗВО (<https://senate.knu.ua/?p=1149>) та публікується в «Урядовому кур'єрі». Відбір на вакантні посади здійснюється на основі конкурсу. Під час зустрічей з НПП та представником відділу кадрів було встановлено відповідність процедури конкурсного відбору вище зазначеному Порядку. Позитивним моментом є можливість переукладання контрактів для тих викладачів, які вже працюють в ЗВО (<https://tinyurl.com/47pmfw54>), що підтвердив на зустрічі гарант. ЕГ зазначає, що процедура конкурсного відбору дозволяє забезпечити якісний та професійний склад НПП, а також високий рівень реалізації ОП. ЕГ вважає, що встановлена повна відповідність ОП цьому підкритерію.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

КНУ імені Тараса Шевченка залучає роботодавців до здійснення освітнього процесу, організації практик, існує низка договорів з базами практик для здобувачів вищої освіти, підтвержені даними, надісланими у відповідь на запит. ЗВО та кафедра постійно розширюють співпрацю з роботодавцями (співробітництво із Центром якості місцевого самоврядування та Ізюмською місцевою територіальною громадою (<https://tinyurl.com/ypn2mhpk>), Громадською організацією «ЛУН Місто» (<https://tinyurl.com/3dvfxrws>), Лозівською міською територіальною громадою Харківської області). Представники роботодавців беруть участь у складі робочої групи ОП з метою перегляду ОП та інших процедур забезпечення якості освіти (В.Мандзик) (<https://tinyurl.com/5n8cnu34>), рецензуванні ОП (Є.Маруняк, М.Хвесик). На фокус-групі роботодавці підтвердили їхнє залучення до керівництва виробничою практикою здобувачів - Є. Маруняк (Інститут географії НАН України), О. Сивак (ДП «Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «ДІПРОМІСТО» імені Ю.М.Білокопя»), Л. Тиква (ТОВ «УКРГРУППРОЕКТ»), підготовці публікацій за результатами спільних наукових досліджень, співпраці НПП кафедри зі структурами роботодавців (Всеукраїнською асоціацією ОТГ, Агентством регіонального розвитку Славутицької міськради, ТОВ «УКРГРУППРОЕКТ»). Є Маруняк наголосила на постійній участі Інституту географії НАН України в спільних науково-практичних конференціях, вебінарах, організації та проведенні виробничих практик тощо. На фокус-групі роботодавці підтвердили власну участь в освітньому процесі, зокрема й в контексті залучення до складу екзаменаційних комісій. ЕГ вважає, що встановлена повна відповідність ОП цьому підкритерію.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

Для покращення якості освітнього процесу на ОП «Економічна та соціальна географія» до аудиторних занять залучаються професіонали-практики, експерти галузі, представники роботодавців. На фокус-групі гарант повідомив, що на ОП на постійній основі ведеться активна співпраця з професіоналами-практиками, експертами галузі, представниками роботодавців, які запрошуються до проведення лекцій, семінарів, ділових зустрічей (Генеральний директор Директорату регіональної політики Міністерства розвитку громад і територій України В. Подорожний (<https://tinyurl.com/ywxyun33>), директор Агенції регіонального розвитку Київської області Д. Крепак (<https://tinyurl.com/2bmkp4rw>), аналітик Центру дослідження суспільства CEDOS П. Федорів, радник Секретаря РНБО України М. Добиш (<https://tinyurl.com/mwtr3sy6>)). ЕГ встановила, що викладання окремих ОК забезпечують викладачі, які є експертами, мають досвід роботи у галузі, зокрема А. Мельничук є керівником Експертно-консультаційного центру з розвитку громад та територій (ОКОз Географія Столичного регіону), практичний досвід роботи адвокатом має О. Харченко (ОКО5 Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності). До аудиторних занять також залучаються представники закордонних інституцій (бінарна лекція «Does Oil Hinder Democracy» щодо неформальних практик у нафтовій індустрії для здобувачів освіти в рамках вивчення дисциплін «Contemporary Debates in Human Geography» та «Економічна географія (Economic geography)» проведена Жан Марко Моїзе з Дублінського міського університету (Ірландія) (<https://tinyurl.com/3xnc2nj>), відкрита лекція проф. Каті Русинович з Гаазького університету прикладних наук в рамках ОКО2 Contemporary Debates in Human Geography «Migration and the city: Super-diversity, multiplicity of citizenship, and mixed embeddedness». Професором Единбургського університету Соледад Гарсія Ферарі проведено спільний семінар зі студентами (<https://tinyurl.com/eb9hzna>), дослідниця Armine Bagiyani (університет Осло) прочитала лекцію «Простір у постреволюційних містах» (<https://tinyurl.com/5xw54u7z>), Marek Lichter з університету Масаріка (Брно, Чехія) у рамках ОК «Contemporary Debates in Human Geography» – лекцію «Centrality and central places» (<https://tinyurl.com/259njhue>), ряд лекцій прочитано доктором Маргіт Кьосегі з кафедри регіональних досліджень Університету Етвеша Лоранда (Будапешт, Угорщина): «Challenges in population decline – the Bulgarian case» (<https://tinyurl.com/4zz9tbfx>), «Muslims in the Balkan states» та «The changing idea of national parks through time and space». ЕГ вважає, що встановлена повна відповідність ОП цьому підкритерію.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

Професійний розвиток НПП КНУ імені Тараса Шевченка регулюється «Положенням про підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників» (2022 р.) (<https://senate.knu.ua/?p=1997>). У ЗВО діють Інститут післядипломної освіти (<http://www.ipe.knu.ua/>), відділ забезпечення якості освіти та Відділ академічної мобільності (<https://tinyurl.com/3ze9vpyt>), які забезпечують організацію та координацію підвищення кваліфікації. ЕГ встановила, що викладачі ОП регулярно проходять стажування/підвищення кваліфікації. Так, К. Мезенцев пройшов стажування в Університеті Зальцбурга (Австрія, 2019), Талліннському університеті (Естонія, 2019), Університеті Етвеша Лоранда (Угорщина, 2022), Рейнсько-Вестфальському технічному університеті Аахена (Німеччина, 2023), Університеті Ліннея (Швеція, 2023); В. Пасько – Економічному університеті у Кракові (Польща, 2019), Н. Проватар – Талліннському Університеті (Естонія, 2019), Університеті Зальцбурга (Австрія, 2019), О. Кононенко – Університеті Мінью (Португалія, 2019), Технічному університеті Берліна (Німеччина, 2022); О. Рихліцька - Кіуявському університеті у Влоцлавеку (Польща, 2019); С. Запотоцький – Університеті імені Адама Міцкевича (Польща, 2023). НПП активно беруть участь в міжнародних проєктах: К. Мезенцев взяв участь у міжнародних проєктах (Австрія-Україна, науковий керівник проєкту від України (2019-2020) та Норвегія-Україна, науковий керівник проєкту від України (2018-2022)); С. Запотоцький – участь у програмі Erasmus+ Programme Virtual Exchanges in Higher Education and Youth «CLUVEX» (2023–2026), міжнародному Українсько-Литовському проєкті (2021–2023); Н. Проватар – участь у міжнародному проєкті (Австрія – Україна, 2018-2020); А. Мельничук – «Розроблення Концепції інтегрованого розвитку території Петрівської територіальної громади Вишгородського району Київської області» (керівник групи з розроблення, ТОВ Укргруппроєкт плюс, 2023), «Картографування та оцінка руйнування інфраструктури» (2022), «Розроблення Концепції інтегрованого розвитку території Сагунівської територіальної громади Черкаського району Черкаської області» (керівник групи з розроблення, ТОВ «Укргруппроєкт плюс», 2022), «Залучення місцевих органів самоврядування до використання Порталу даних Мінреінтеграції» (2021). НПП є знаними фахівцями у своїх сферах, користуються авторитетом в науковій та освітянській спільності, викладають в провідних закордонних закладах Естонії, Угорщини (К. Мезенцев), є авторами монографій, навчальних посібників, підручників, які використовуються в освітньому процесі інших ЗВО. Вище зазначені факти, а також інтерв'ювання НПП дають можливість стверджувати, що ЗВО активно сприяє професійному розвитку викладачів. ЕГ вважає, що встановлена повна відповідність ОП цьому підкритерію.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

За високі показники в освітньо-науковій діяльності в КНУ імені Тараса Шевченка існує система заохочення викладачів до викладацької майстерності, яка передбачає матеріальне та моральне заохочення через преміювання НПП, стипендії молодим вченим (О. Гнатюк). Позитивним моментом є те, що в НПП, які відзначені почесними званнями Університету посадовий оклад вище на 15%, один раз на п'ять років викладачі мають право отримати творчу відпустку зі збереженням заробітної плати для підвищення науково-педагогічної кваліфікації. НПП, які залучені до викладання на ОП за високі досягнення отримують державні нагороди, грамоти та подяки МОН України, заохочувальні відзнаки КНУ імені Тараса Шевченка, порядок присвоєння яких визначено відповідним Положенням (<http://senate.univ.kiev.ua/?p=2043>). Так, С. Запотоцький нагороджений подякою Ректора (2022), подякою Міністерства освіти і науки України (2020 р.), Почесною грамотою Національної академії педагогічних

наук України (2019). К. Мезенцев – грамотою Ректора КНУ імені Тараса Шевченка (2019). В. Пасько – грамотою Міністерства освіти і науки України (2020), подякою Міністерства освіти і науки України (2019), Почесною грамотою Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України (2019); В. Матвієнко – Грамотою ректора КНУ імені Тараса Шевченка (2020); А. Мельничук – Подякою Міністерства освіти та науки України (2021). ЕГ вважає, що встановлена повна відповідність ОП цьому підкритерію.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

ЕГ зазначає взірцеву практику реалізації ОП в КНУ імені Тараса Шевченка в контексті кадрового потенціалу, залученого на даній ОП. Майже всі викладачі за останні 5 років пройшли неодноразові стажування у європейських ЗВО, їх залучають для читання лекцій в закордонних освітніх закладах. НПП беруть активну участь у міжнародних проєктах, грантах, проводять публічні лекції, лекції в закордонних освітніх закладах, виступають на міжнародних наукових конференціях, симпозіумах, є відомими експертами у сфері суспільної географії, регіонального та місцевого розвитку. До аудиторних занять залучаються представники роботодавців. Як інноваційний досвід ЕГ відзначає практику запрошення до викладання закордонних фахівців із країн Європейського союзу та професіоналів-практиків.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Слабких сторін та недоліків у контексті Критерію 6 ЕГ не виявлено.

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

ОП має взірцевий характер за критерієм 6. За підкритерієм 6.1 кількісний та якісний склад повністю відповідає вимогам щодо кваліфікації професорсько-викладацького складу відповідно до спеціальності 106 Географія. НПП є знаними фахівцями у своїх сферах, користуються авторитетом в науковій та освітянській спільноті, викладають в провідних закордонних закладах Європи (зокрема, в Естонії, Угорщині), є авторами монографій, навчальних посібників, підручників, які використовуються в освітньому процесі інших ЗВО. За підкритерієм 6.2 процедура конкурсного відбору НПП є прозорою та відкритою. За підкритеріями 6.3 та 6.4 відзначається повна відповідність в контексті залучення роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу, спільних науково-практичних конференцій, вебінарів, організації та проведення виробничих практик, залучення до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців, у т.ч. закордонних. За підкритерієм 6.5 ЗВО сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями, що підтверджено документально. Слабких сторін та недоліків не виявлено.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

ЕГ переконалась, що матеріально-технічні ресурси є достатніми для досягнення програмних результатів за ОП. Так, в корпусі, де знаходиться географічний факультет КНУ імені Тараса Шевченка, розміщена наукова бібліотека на 132000 примірників та читальна зала. Здобувачі та НПП підтвердили, що в бібліотеці наявна профільна література за фахом. Необхідне навчально-методичне забезпечення також оприлюднюється в репозитарії Університету (<https://ir.library.knu.ua>) та на сайті географічного факультету (<https://geo.knu.ua/biblioteka>). Для забезпечення освітнього процесу за ОП наявні навчальні аудиторії з проєкторами, навчальні карти та комп'ютерні класи із ліцензованим програмним забезпеченням QGIS (зокрема, версія QGIS3.32.1-Lima) та супутні програми (SAGA; GRASS), в межах практичної підготовки здобувачів використовується на умовах GNU GENERAL PUBLIC LICENSE (стандартної публічної ліцензії більшості програм Free Software Foundation software, на безоплатних умовах вільного використання та поширення), програмне забезпечення ESRI. На кафедрі засновано Експертно-консультативний центр з розвитку громад та територій. Для реалізації дистанційного навчання за ОП використовується Zoom, Google

Meet та університетська система Triton. Аналіз компетентностей та ПРН освітньої програми надає можливість зазначити, що наявне матеріально-технічне забезпечення ЗВО є достатнім для їхнього досягнення.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

Під час проведення фокус-груп усі респонденти (адміністрація факультету, НПП, здобувачі) підтвердили можливість безоплатного доступу до всіх матеріально-технічних ресурсів, у тому числі безоплатний доступ до мережі Інтернет за технологією Wi-Fi. Заступник декана О. Гринюк наголосив на безоплатному доступі до корпоративних акаунтів Zoom, Google Meet, Scopus та Web of Science, електронної пошти та університетської системи Triton. Здобувачі, директор наукової бібліотеки та декан географічного факультету під час зустрічей підтвердили, що безоплатний та вільний доступ учасників освітнього процесу забезпечується і в період дистанційного навчання.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Під час огляду матеріально-технічної бази ЕГ переконалась, що освітнє середовище є безпечним для усіх учасників освітнього процесу. Так, на вході до корпусу розміщено інструкції з техніки безпеки, пропуск до корпусу здійснюється через турнікет, вздовж холу на усіх поверхах наявні маршрути до укриттів, які розраховані на 650-700 осіб та облаштовані вбиральною, водою, телефоном, навігацією. Також в укриттях наявні пожежні щити, аптечки, ліхтарі та плани евакуації. Під час повітряної тривоги на факультеті здійснюється відповідне оголошення зі спеціально обладнаного приміщення (диспетчерської). Усі учасники освітнього процесу підтвердили, що у випадку оголошення повітряної тривоги в корпусі здійснюється евакуація до університетського укриття, або до приміщення метрополітену. У випадку дистанційного навчання відбувається переривання освітнього процесу. Факультет проводить тренування з техніки безпеки. Задля безпеки на факультеті розміщені пожежні гідранти. Для задоволення потреб та інтересів здобувачів на факультеті наявні гардероб, автомати з їжею, буфет, кафетерій, в холі на поверхах розташовуються ковкінг-простори для здобувачів. Біля входу до корпусу факультету облаштована велопарковка. Здобувачі підтвердили можливість безоплатного та вільного доступу до ресурсів. Здобувачі мають право вільно користуватись спортивним комплексом КНУ імені Тараса Шевченка, який поєднує одразу кілька видів спортивної діяльності (футбол, плавання, гімнастика, тренажерна зала, шахи). Гуртожитки ЗВО оснащені спортивною та читальною залами, пральною та душовою. На кафедрі соціально-економічної географії регулярно проводяться фотоконкурси.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

За словами заступника декана з виховної роботи О. Гринюка, на факультеті систематично здійснюються різноманітні заходи з патріотичного виховання, змагання з орієнтування, день залікової книжки, зустрічі випускників, футбольні та волейбольні матчі. Інформацію про ці заходи також зазначено на офіційному сайті географічного факультету у розділі "Новини" (<https://geo.knu.ua/novyny>). Консультативну підтримку здобувачі освіти отримують з різноманітних джерел: інформаційні стенди на факультеті, розклад у форматі qr-кодів. Студенти підтвердили можливість отримання консультативної допомоги від адміністрації Університету та факультету, кураторів академічних груп та студентського самоврядування. Для провадження соціальної підтримки в університеті функціонують соціально-психологічна служба та університетська клініка. Також юридичний відділ університету за потреби надає допомогу здобувачам з юридичних питань. Випускники підтвердили високий рівень зацікавленості викладачів та адміністрації у розв'язуванні проблем, якщо такі виникали. Також колишні й нинішні здобувачі освіти зазначили дружню та невимушену атмосферу, що панує на факультеті.

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

Експертна група переконалась, що на географічному факультеті КНУ імені Тараса Шевченка створені достатні умови для осіб з особливими потребами. Так, біля входу до корпусу розташовані пандус та паркування для осіб з особливими потребами. У приміщенні університету функціонують ліфти та вбиральні для осіб, що мають особливі потреби. Університет надає комплексну допомогу в організації освітнього процесу усім здобувачам ОП у випадку виникнення у них потреби в організації особливих умов для навчання.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

Політика вирішення конфліктних ситуацій регламентована «Положенням про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf, «Порядком вирішення конфліктних ситуацій у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (<http://surl.li/qkaxt>), «Порядком запобігання та протидії дискримінації, булінгу, гендерно-обумовленому насильству в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (<http://surl.li/rupmy>), «Пам'яткою норм етичної поведінки для учасників освітнього процесу Київського національного університету імені Тараса Шевченка» (<http://surl.li/dkltx>). В «Етичному кодексі університетської спільноти» (<http://surl.li/bftod>) прописана процедура врегулювання згаданих конфліктних ситуацій. Під час спілкування декан географічного факультету С. Запотоцький зазначив, що спочатку комісія з розгляду відповідних питань створюється на факультеті із подальшою можливістю винесення на рівень університету. Студентське самоврядування залучене до процедури врегулювання конфліктних ситуацій. Можливість здобувачів анонімно надавати звернення щодо виникнення конфліктних ситуацій забезпечується через чат-бот. Студенти підтвердили свою обізнаність у відповідних процедурах.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

На думку ЕГ, позитивною взірцевою практикою за ОП за критерієм 7 є розгалужена матеріально-технічна база в контексті задоволення потреб здобувачів освіти (спортивний комплекс, велопарковка, заклади харчування, коворкінг-простори), яка забезпечує комплексне опанування як самою ОП, так й забезпечує різноманітні аспекти соціальних питань студентів, сприяє їхньому всебічному розвитку та якісному навчанню. У контексті підкритерію 7.1 слід відзначити потужне навчально-методичне забезпечення ОК, наявне у вільному доступі для здобувачів ОП. Сильною стороною критерію 7 є наявність у структурі факультету та випускової кафедри Експертно-консультативного центру з розвитку громад та територій, який має окреме обладнане приміщення, відкрите для здобувачів ОП, й сприяє методичній підтримці освітнього процесу та проведенню наукових досліджень здобувачів та НПП на ОП. Сильною стороною є також наявність власної факультетської бібліотеки із вільним доступом як в офлайн, так і в онлайн режимах.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

Слабких сторін та недоліків за критерієм 7 не виявлено.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

Взірцевість ОП за критерієм 7.3, а саме розгалужена матеріально-технічна база в контексті задоволення потреб здобувачів (спортивний комплекс, велопарковка, заклади харчування, коворкінг-простори та ін.), наявність обладнаних укриттів та системи оповіщення про повітряну тривогу; та повна відповідність за іншими підкритеріями (опубліковане навчально-методичне забезпечення ОП, широкий спектр систем інформаційної підтримки здобувачів, доступ до навчально-методичного забезпечення ОП на вебсайтах факультету та бібліотеки) мають ознаки зразковості та можуть бути використані іншими ЗВО як приклад формування потужного інфраструктурного середовища. Враховуючи вищезазначене, а також відсутність слабких сторін, ОП відповідає рівню А за критерієм 7.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

На підставі відомостей про самооцінювання, інформації з сайту факультету, документів, отриманих на запит ЕГ, відповідей учасників фокус-груп встановлено, що ЗВО послідовно дотримується визначених ним процедур

розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми. Процедура моніторингу та періодичного перегляду ОП визначена Положенням про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу в КНУ імені Тараса Шевченка (<https://www.knu.ua/pdfs/official/Quality-assurance-system-of-education-and-educational-process.pdf>), Положенням про організацію освітнього процесу у КНУ імені Тараса Шевченка (http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf). Гарант ОП і РГ щороку комунікують з НПП, роботодавцями для з'ясування актуальних тенденцій на ринку праці, які варто враховувати в ОП. Регулярно відбуваються анонімні опитування та безпосередні спілкування зі студентами щодо якості освітнього процесу, переліку і змісту ОК, розподілу часу між різними видами робіт, орієнтованістю здобувачів на формування індивідуальної освітньої траєкторії, підсумків виробничої практики. Періодично відбуваються засідання кафедри з приводу обговорення пропозицій стейкхолдерів для удосконалення ОП. У 2021 році в ОП внесено зміни, які узгоджувалися зі Стандартом вищої освіти за спеціальністю 106 Географія для другого рівня вищої освіти. Було враховано пропозиції стейкхолдерів щодо оновлення переліку, уточнення і зміни назв деяких ОК, розподілу кредитів, уніфікації з міжнародною термінологією назв вибіркового блоку та збільшення кількості кредитів на їх вивчення. Було враховано рекомендації за результатами акредитації ОП Урбаністика та регіональний розвиток щодо ширших можливостей для власної освітньої траєкторії здобувачів. Проект ОП Економічна і соціальна географія було розміщено на сайті факультету для надання пропозицій від стейкхолдерів <https://geo.knu.ua/old/uk/vsi-novini/1014-obgovorennya-redaksij-osvitnikh-program.html> ЕГ робить висновок щодо повної відповідності ОП цьому підкритерію.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

ЕГ встановила, що здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу систематичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення якості освіти. Студенти у кінці кожного семестру беруть участь у зустрічах з РГ та членами кафедри, де обговорюють якість освітнього процесу і висловлюють свої пропозиції до удосконалення ОП. Кафедра економічної і соціальної географії проводить щорічний локальний моніторинг якості освітнього процесу на ОП, анкета містить 6 відкритих запитань (надано на запит), і це дозволяє враховувати пропозиції студентів щодо розвитку ОП. Представники студентського самоврядування є членами Вченої ради географічного факультету, беруть участь у засіданнях навчально-методичної ради географічного факультету. Студентське самоврядування географічного факультету проводить щосеместрове комплексне опитування здобувачів факультету, опрацьовує результати та обговорює їх з деканатом та гарантами ОП. На рівні ЗВО проводиться опитування магістрів 2 року навчання. Анкета містить 8 блоків питань з можливістю бальної оцінки від -3 до +3 по кожному питанню (надано на запит). При перегляді ОП 2021 року, як учасники засідання кафедри, здобувачі О. Ганчукова, Ю. Корейко, В. Коріненко, В. Молодика, Л. Риндіч запропонували розширити тематичну спрямованість вибіркового блоку дисциплін, запровадити поглиблене вивчення геоінформаційних систем і технологій в контексті оптимізації регіонального розвитку. У 2023 році у засіданні РГ брали участь здобувачі С. Гнатюк, Н. Огійчук, Х. Ричок, О. Ярошенко, Є. Макарчук, які запропонували спільне виконання проєктів зі студентами факультету кібернетики та комп'ютерних наук в рамках ОК Системи підтримки прийняття рішень та Якість життя населення міст і регіонів, удосконалити організацію виробничих практик, оновити дисципліни вибіркового блоку «Регіональний розвиток та регіональна економіка» (надано на запит). Представники здобувачів та студентського самоврядування підтвердили свою участь в обговоренні та прийнятті рішення по розгляду і схваленню ОП. РГ та керівництво факультету запевнили, що існує постійна взаємодія з представниками студентського самоврядування, а думки студентів щодо освітнього процесу враховуються при перегляді ОП та удосконаленні змісту ОК. ЕГ робить висновок щодо взірцевої відповідності ОП цьому підкритерію.

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

ЕГ переконалася, що роботодавці безпосередньо залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості. Старший науковий співробітник ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України» В. Мандзик введений до складу проєктної групи ОП. Географічний факультет має укладені договори про співпрацю з Інститутом географії НАНУ, ТзОВ «УКРГРУППРОЕКТ», Інститутом економіки природокористування та сталого розвитку (надано на запит). У процесі перегляду ОП 2020 року відбулася зустріч з роботодавцями Є. Маруняк (Інститут географії НАНУ), Н. Погребною (Департамент економіки та цифровізації КОДА), С. Безшапкіним (КП «Центр організації дорожнього руху» КМДА), Г. Обіход (ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України»), Л. Тиквою (відділ стратегічного розвитку ТОВ «УКРГРУППРОЕКТ»), Г. Мельничуком (директорат просторового планування територій та архітектури Міністерства розвитку громад та територій України), Г. Старовойтовою (КП «Агентство регіонального розвитку» Славутицької міської ради), П. Остапенком (Товариство дослідників України) (<https://tinyurl.com/ESGobgovor>). Обговорення змін до ОП 2021 року також відбувалося за участі роботодавців (<https://tinyurl.com/ESG17122021>). У протоколах засідання РГ, кафедри з питань перегляду й удосконалення ОП брали участь роботодавці, зокрема у 2021 році В. Токменко, М. Рубчак, Л. Кочур, Н. Коваленко, Г. Денисенко (надано на запит). У фокус-групі роботодавці повідомили про свою участь у спільних наукових проєктах, науково-практичних конференціях. Зокрема дуже тісна співпраця, у тому числі з питань удосконалення ОП налагоджена з Інститутом географії НАНУ – Є. Маруняк і Г. Підгрушній працювали головами ЕК (надано на запит). Є приклади безпосередньої співпраці роботодавців і НПП з питань удосконалення освітнього процесу. Зокрема, О. Сивак (ДП

«Діпромiсто») надала рекомендацію щодо нової ОК Прикладні ГС, що й було реалізовано в оновленій редакції ОП. Л. Тиква наголосив, що також надавав пропозиції щодо змісту окремих ОК і повідомив про зацікавленість ТОВ «УКРГРУПППРОЕКТ» у працевлаштуванні випускників ОП після проходження ними виробничої практики. ЕГ робить висновок щодо взірцевої відповідності ОП цьому підкритерію.

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

ЕГ переконалася, що на кафедрі економічної і соціальної географії існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників ОП. Збір інформації щодо працевлаштування і подальшої кар'єри випускників ОП здійснюють під час щорічних зустрічей на День Географа, заходів профорієнтаційного характеру, через офіційну сторінку кафедри у Facebook. Для участі у заходах на День географа необхідно пройти електронну реєстрацію, де випускники вказують своє місце праці. Інформація про випускників кафедри розміщена на сайті <https://tinyurl.com/ESGvipusniki>. Для консолідації професійних можливостей випускників створено Асоціацію випускників географічного факультету <https://geo.knu.ua/asocziacziya-vypusknkyiv-geografichnogo-fakultetu>. Випускники кафедри регулярно проводять зустрічі зі здобувачами. Випускник ОП В. Дудін на зустрічі зі студентами розповів про професійні можливості географів у просторовому плануванні <https://www.facebook.com/center.of.local.development/posts/153495297016401> На зустрічі ЕГ з випускниками ОП С. Остапенко, О. Склярів, В. Коріненко, Т. Качан, М. Негода наголошували про свою комунікацію з НПП, які забезпечують освітній процес, та реального врахування досвіду і рекомендацій випускників для удосконалення структури і змісту ОП. ЕГ робить висновок щодо повної відповідності ОП цьому підкритерію.

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

ЕГ переконалася, що система забезпечення якості вищої освіти в Університеті забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та освітній діяльності з реалізації ОП. У ЗВО послідовно дотримуються Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf, Положення про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка <https://www.knu.ua/pdfs/official/Quality-assurance-system-of-education-and-educational-process.pdf>, Положення про гарантія освітньої програми в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка <http://senate.univ.kiev.ua/?p=1678>. В Університеті сформовано декілька рівнів для забезпечення якості освіти. Працює Відділ забезпечення якості освіти <https://knu.ua/ua/departments/eqad>, який здійснює консультативний супровід та моніторинг ОП. Відділ проводив комплексний виїзний моніторинг усіх ОП на факультеті у 2022 році, за результатами якого були надані рекомендації для покращання якості освітнього процесу. Згідно з запровадженою на рівні Університету практикою перехресного рецензування ОП між різними структурними підрозділами, усі ОП географічного факультету подавались на рецензування фахівцями Інституту біології та медицини. Для виявлення недоліків освітньої діяльності та вчасного реагування проводяться щорічні опитування на рівні Університету НПП, здобувачів, зокрема магістрів другого курсу. Щосеместрові опитування проводяться на рівні факультету за участю студентського самоврядування, а також окремо по освітніх програмах (надано на запит). По завершенню семестрів відбувається співбесіда НПП зі здобувачами для з'ясування сильних і слабких сторін окремих ОК. На географічному факультеті працює Науково-методична комісія <https://geo.knu.ua/fakultet/naukovo-metodychna-komisiia>. Викладачі ОП повідомили ЕГ, що на рівні кафедри та РГ відбуваються самоаналіз, постійні консультації з метою актуалізації змісту ОК, удосконалення структури ОП. Система забезпечення якості освіти в ЗВО проводить заходи для підвищення якості освітнього процесу. Зокрема, організовувалось навчання гарантів (К. Мезенцев та інші НПП-гаранти з кафедри). НПП брали участь у тренінгах і семінарах з вдосконалення педагогічної майстерності. Викладачі ОП проходили навчання у програмі ЗВО: KNU Teach Week, яка щороку має іншу тематику, обумовлену актуальною необхідністю набуття нових навичок, зовнішніми викликами та загрозами (О. Дронова, О. Кононенко, В. Матвієнко, В. Телешман); KNU Educator's Week (А. Мельничук). Викладачі стажувались в Острівському університеті за програмою «Розбудова потенціалу закладів вищої освіти в Україні та Молдові у 2023 році» в межах проекту «UNI-Path: Інновації в освіті для України», що сприяло появі нових можливостей для навчання та викладання. ЕГ робить висновок щодо взірцевої відповідності ОП цьому підкритерію.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Акредитація ОП Економічна та соціальна географія проводиться вдруге. За результатами акредитації у травні 2019 року було надано рекомендації: розширити можливості викладачів та студентів щодо підвищення їхнього науково-методичного та професійного рівня за рахунок програм академічної мобільності, зокрема шляхом участі у програмі академічної мобільності Еразмус+; НПП випускової кафедри продовжити роботу щодо розробки та розміщення на офіційному сайті Університету електронних версій навчально-методичного забезпечення дисциплін фахової підготовки магістрів; збільшити на факультеті кількість аудиторій зі стаціонарним мультимедійним обладнанням

для покращення якості навчання здобувачів, зокрема, в аудиторіях, де на постійній основі проводились навчальні заняття за ОП. Додатково при перегляді ОП робоча група проаналізувала рекомендації, надані під час акредитації у 2021 році ОП Урбаністика та регіональний розвиток. ЕГ переконалася, що результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти, зокрема зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій, беруться до уваги під час перегляду освітньої програми. На сайті факультету розміщено навчальні посібники по дисциплінах ОП <https://geo.knu.ua/biblioteka>. Викладачі активно беруть участь у програмах академічної мобільності, програмах закордонного стажування, що засвідчують сертифікати (надано на запит). Результати стажування використовують у навчальному процесі для оновлення змісту навчальних дисциплін. Здобувачі освіти В. Молодика та О. Склярів навчалися за програмою академічної мобільності Еразмус+ в Університеті Етвеша Лоранда (Будапешт) на базі кафедри соціальної та економічної географії. Студенти Н. Огійчук та Н. Філімончук на зустрічі з ЕГ повідомили про свою участь в міжнародних програмах обміну (Франція, Нідерланди). Відеоогляд матеріально-технічної бази засвідчив використання в освітньому процесі трьох комп'ютерних класів, аудиторій з мультимедійним обладнанням. ЕГ робить висновок щодо повної відповідності ОП цьому підкритерію.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

В академічній спільноті університету сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку ОП та освітньої діяльності за цією програмою. У ЗВО послідовно дотримуються Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf, Положення про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка <https://www.knu.ua/pdfs/official/Quality-assurance-system-of-education-and-educational-process.pdf>, Положення про гаранта освітньої програми в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка <http://senate.univ.kiev.ua/?p=1678>. У 2021 році в КНУ імені Тараса Шевченка було створено Відділ забезпечення якості освіти, який координує систему забезпечення якості освіти університету. Створено декілька рівнів функціонування системи забезпечення якості освіти, між якими розподіляються повноваження та обов'язки із виконання окремих функцій. Перший рівень – здобувачі освіти та їх ініціативні групи, які проводять моніторинг питань інформаційного супроводу здобувачів освіти; на другому рівні – кафедра, гарант ОП, проектна група, НПП, роботодавці (формування, реалізація, моніторинг ОП); третій рівень включає структурні підрозділи, які здійснюють освітню діяльність, їх керівні та дорадчі органи (впровадження, адміністрування, щорічний моніторинг ОП, виявлення потреб ринку праці); четвертий рівень – загальноуніверситетські структурні підрозділи, що відповідають або залучені до реалізації заходів із забезпечення якості, дорадчі органи (розроблення й апробація загальноуніверситетських рішень, документів, процедур); п'ятий рівень – Наглядова Рада, Ректор, Вчена рада (прийняття загальноуніверситетських рішень щодо стратегії, політики й конкретних заходів забезпечення якості освіти, затвердження і закриття ОП). На географічному факультеті працює Науково-методична комісія <https://geo.knu.ua/fakultet/naukovo-metodychna-komisiia>. На засіданнях кафедри економічної та соціальної географії питання якості освітнього процесу обговорюється регулярно (надано на запит). На різних університетських рівнях проводяться заходи з популяризації академічної доброчесності. Керівництво географічного факультету, завідувач кафедри К. Мезенцев, НПП, студенти, представники студентського самоврядування і роботодавці підтвердили, що вони обговорювали питання якості освіти та дотримуються процедури її забезпечення. ЕГ робить висновок щодо вірцевої відповідності ОП цьому підкритерію.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

ЕГ відзначає позитивний досвід ЗВО у контексті внутрішнього забезпечення якості освітньої програми, зокрема практику перехресного рецензування ОП іншими структурними підрозділами Університету, а також комплексний виїзний моніторинг якості усіх ОП на географічному факультеті, який проведено у 2022 році Відділом забезпечення якості освіти.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Слабких сторін і недоліків не виявлено.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень А

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

На основі аналізу відомостей про самооцінювання ОП, інформації, отриманої у процесі акредитаційної експертизи, відповідей на запити ЕГ робить висновок, що вимогам Критерію 8 відповідають підкритерії 8.1, 8.4, 8.6. Взірцевий характер ОП встановлено за підкритеріями 8.2, 8.3, 8.5, 8.7. Враховуючи позитивні практики (перехресне рецензування ОП іншими структурними підрозділами Університету, проведення комплексного виїзного моніторингу якості усіх ОП на географічному факультеті Відділом забезпечення якості освіти), чітке дотримання визначених у ЗВО процедур розробки й удосконалення ОП за участю стейкхолдерів, врахування рекомендацій попередньої акредитації, послідовне формування в академічній спільноті культури якості задля удосконалення і розвитку ОП, а також відсутність слабких сторін і недоліків, ОП Економічна та соціальна географія відповідає рівню А за Критерієм 8.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу регулюються такими документами: Статут Університету (<https://knu.ua/pdfs/statut/statut-22-11-28.pdf>), Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (<http://surl.li/fdvxl>), Положення про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (<http://surl.li/dkpll>), Порядок вирішення конфліктних ситуацій у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (<http://surl.li/epokl>), Положення про гаранта освітньої програми в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (<http://surl.li/alemr>), Правила внутрішнього розпорядку у студентських гуртожитках Київського національного університету імені Тараса Шевченка (<http://surl.li/pdcho>), які оприлюднені на офіційному сайті Університету (<https://www.knu.ua/ua/official>). ЕГ переконалась, що учасники освітнього процесу достатньо мірою обізнані у вищезазначених документах, а процедури, що в них описані, послідовно дотримуються під час організації навчання.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

Проекти освітніх програм факультету розміщено на сайті (<http://surl.li/elstl>). Також на сторінці розміщена електронна пошта з метою отримання пропозицій та зауважень. ЕГ зазначає, що на сайті ЗВО відсутня порівняльна таблиця із пропозиціями, які надійшли та результатами їх розгляду робочою групою. Рекомендуємо запровадити публікування такої таблиці на сайті ЗВО.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

ЕГ переконалась, що освітня програма, рецензії, навчальні плани та робочі програми навчальних дисциплін знаходяться у вільному доступі на сайті ЗВО (<http://surl.li/rukco>). Обсяг цих матеріалів є достатнім для ознайомлення зацікавлених сторін. Адміністрація факультету зазначила, що з певною періодичністю на факультеті виходять розпорядження щодо оновлення інформації на веб-сайті. Окрім того, інформація про реалізацію ОП систематично оприлюднюється й на фейсбук-сторінці кафедри (<https://www.facebook.com/ecsocgeo>).

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

Сильні сторони: ЗВО має потужну нормативно-правову базу, що регулює права та обов'язки учасників освітнього процесу і є доступною на офіційному сайті Університету та його структурних підрозділів. Сприяє прозорості та публічності ОП й ведення випусковою кафедрою сторінок в соціальних мережах, насамперед, у мережі Facebook, що сприяє широкій представленості ОП в інформаційному просторі для усіх зацікавлених осіб.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

Недоліки: на сайті ЗВО відсутня порівняльна таблиця з результатами обговорення пропозицій зацікавлених сторін. Рекомендації: рекомендуємо запровадити публікування такої таблиці на сайті ЗВО. Зазначену рекомендацію може бути враховано при наступному перегляді або трансформації ОП.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

ЗВО має потужну нормативно-правову базу, що регулює права та обов'язки учасників освітнього процесу і є доступною на сайті. ЗВО розміщує на офіційному сайті інформацію про освітню програму в обсязі, достатньому для ознайомлення зацікавлених сторін. На офіційному сайті відсутня порівняльна таблиця з результатами обговорення пропозицій зацікавлених сторін. Загалом ОП відповідає підкритеріям 9.1–9.3 критерію 9 на рівні В, зазначені недоліки не є суттєвими.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

не застосовується

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямові досліджень наукових керівників.

не застосовується

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквіумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

не застосовується

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проектах тощо.

не застосовується

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

не застосовується

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

не застосовується

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

не застосовується

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

не застосовується

Рівень відповідності Критерію 10.

не застосовується

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

не застосовується

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

дані відсутні

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	A
Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	A
Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	A
Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	A
Критерій 6. Людські ресурси	A
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	A
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	A

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **акредитація з визначенням "зразкова"**.

Додатки до звіту:

Відсутні

***

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і добросовісно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Носирєв Олександр Олександрович

Члени експертної групи

Гудзеляк Ірина Іванівна

Мельник Надія Вікторівна

Корнус Олеся Григорівна

Захаров Олексій Олексійович